

DVA POPISA DOBARA SPLITSKIH SLIKARA IZ 15. STOLJEĆA

Emil HILJE
Odjel za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru

UDK 75(497.5"14") Split
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 15. XII. 2006.

Arhivska građa o splitskom slikarstvu 15. stoljeća još uvijek je nedovoljno poznata. Objavljivanje popisa dobara dvojice splitskih slikara – Antuna Pribislavova Restinovića i Marinela Dujmova Vučkovića, upotpunjeno ostalim arhivskim vijestima o njihovu životu i djelovanju, ima za cilj rekonstruiranje njihovih životopisa, uvjeta u kojima su djelovali, ali i složenosti odnosa unutar društvenih zajednica, veza između majstora iste struke, te kretanja ljudi, stvari i ideja u širem okružju jadranskog priobalja. Premda je riječ o dvojici slikara čija eventualno sačuvana djela do sada nisu prepoznata, podatci o vezama s istaknutim dalmatinskim umjetnicima, ali i padovanskim umjetničkim krugovima, otkrivaju njihovu ulogu u umjetničkim zbivanjima u Dalmaciji oko sredine 15. stoljeća.

Antun Restinović je u osnovi bio skromni provincijski slikar koji je svoju djelatnost obavljao kao bilo koji drugi zanat. Ipak, svjedočanstva o djelatnosti u Splitu, Šibeniku i Zadru, te suradnji s istaknutim dalmatinskim slikarom Dujmom Marinovim Vučkovićem, upućuju na to da je zacijelo bio vješt slikar koji je uživao i određeni ugled. Nažalost, umro je razmjerno mlad pa nije niti stigao ostvariti znatniji opus.

Marinelo Vučković, sin Restinovićeve suradnika Dujma, sasvim je osebujna ličnost u okviru dalmatinskih umjetničkih krugova 15. stoljeća. Iako je bio izučeni slikar i sin istaknutog slikara, izgleda da se gotovo uopće nije bavio svojim zanatom. No, umjesto toga razvio je pravu kolekcionarsku strast sakupljajući prvenstveno crteže, ali i ostala umjetnička djela. Pritom je došao u vezu s nekim od najistaknutijih umjetnika svoga doba, poput Jurja Dalmatinca, Nikole Vladanova, Jurja Čulinovića i Francesca Squaracionea. Popis dobara načinjen nakon njegove smrti, koji otkriva čitavu umjetničku zbirku s preko tisuću raznih crteža, jedinstveno je svjedočanstvo o likovnoj kulturi druge polovine 15. stoljeća u Dalmaciji.

Ključne riječi: *Antun Restinović, Marinelo Vučković, popis dobara, Split, 15. st.*

Popisi dobara umrlih građana jedan su od iznimno važnih izvora za poznavanje svakodnevnog života u okviru dalmatinskih srednjovjekovnih komuna.¹ Iz njih je moguće ne samo očitati imovinski status pojedinaca, već i njihov svakodnevni život, ono

¹ Jakov STIPIŠIĆ, Inventar dobara zadarskog patricija Grizogona de Civaellis, *Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije*, 8, Zagreb, 1977., str. 375–378.

čime su se bavili i u kakvom su okružju živjeli. U arhivima dalmatinskih gradova sačuvan je znatan broj popisa dobara koji su se, u skladu sa statutarnim odredbama, morali načiniti nakon smrti svake punoljetne osobe.² U zadarskoj arhivskoj građi ti su inventari izdvojeni u poseban fond,³ dok su u šibenskoj i splitskoj građi rasuti među raznim bilježničkim spisima, pa ih je teže evidentirati kao posebnu cjelinu.

Do sada su uglavnom publicirani pojedinačni veći ili po nečem posebni inventari,⁴ a ponegdje su podatci o ponekim predmetima iz inventara korišteni u radovima specifične namjene.⁵ Rad na sustavnom publiciranju ove vrste arhivske građe tek je nedavno započet,⁶ pa se može očekivati da će u dogledno vrijeme barem sačuvani popisi dobara zadarskih građana biti dostupni široj javnosti.

Dakako, za povijest umjetnosti najzanimljiviji su sačuvani popisi dobara srednjovjekovnih umjetnika koji mogu proširiti spoznaje o pojedinim ličnostima, prvenstveno o uvjetima u kojima su živjeli i stvarali svoja djela. Nažalost, takvi su inventari malobrojni, a do sada je objavljen tek jedan – onaj zadarskog zlatara Pribislava iz 1391. godine.⁷

Budući da nisu sačuvani (ili nam do sada nisu poznati) popisi dobara najpoznatijih dalmatinskih slikara, poput Menegela Ivanova de Canalija, Blaža Jurjeva, Ivana Petrova iz Milana i Dujma Vučkovića, ali niti oni istaknutih graditelja i kipara kao što su Juraj Dalmatinac i Nikola Firentinac, ta kategorija arhivske građe nije do sada privukla znatniji interes povjesničara umjetnosti. Tako se dogodilo da niti oni inventari koji su uočeni prilikom arhivskih istraživanja, nisu publicirani, već su podatci iz njih svedeni na razinu bilješke ili su ostali zabilježeni u rukopisnoj ostavštini negdašnjih istraživača.

Odlučivši se na publiciranje popisa dobara dvojice manje poznatih splitskih slikara iz 15. stoljeća – Antuna Pribislavova Restinovića i Marinela Dujmova Vučkovića, prvenstveno sam imao na umu njihov karakter svojevrsnog odraza vremena i uvjeta u kojima su nastajala slikarska djela.⁸ U tom je smislu osobito ilustrativan Marinelov

² Makar razmjerno brojni, sačuvani inventari tek su neznatni dio onog broja koji je nekada morao postojati (vidi Emil HILJE, Slikarska djela u sačuvanim inventarima zadarskih građana iz 14. i 15. stoljeća, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 42, Zadar, 2000., str. 66).

³ Državni arhiv u Zadru (dalje DAZd), Magnifica Comunità di Zara, B I i B II; Fond sadrži 154 inventara od 1325. do 1674. godine.

⁴ Stjepan ANTOLJAK, *Miscellanea I*, Zadar, 1949., 4346; S. ANTOLJAK, *Miscellanea II–IV*, Zadar, 1950.–1952., str. 20–25, 5463; J. STIPIŠIĆ, nav. dj., 1977; J. STIPIŠIĆ, *Inventar dobara Mihovila sukarna pokojnog Petra iz godine 1385.*, Zadar, 2000.

⁵ Marija STAGLIČIĆ, Zbirka slika zadarskog plemića Jerolima Soppea (oko 1600.–1669.), *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 16, Zagreb, 1992., str. 108–112; Nikola JAKŠIĆ, Zadarska plemićka porodica Martinušić-Pečar, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 30(17), Zadar, 1992., str. 105–106; E. HILJE, Nekoliko bilješki o zadarskom zlatarstvu XIV. stoljeća, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 38, Zadar, 1996., str. 44–47; E. HILJE, 2000., str. 71–77.

⁶ Robert LELJAK, *Inventari fonda Veličajne općine zadarske Državnog arhiva u Zadru – godine 1325.–1385.*, 1, Zadar, 2006.

⁷ S. ANTOLJAK, nav. dj., 1950.–1952., str. 20–25.

⁸ O sadržaju obaju inventara bit će više riječi kasnije.

inventar, koji je apsolutno jedinstven po količini umjetničkih djela koja su u njemu navedena. Na njegovu je posebnost prije desetak godina upozorio Joško Belamarić, koji ga je poznavao po prijepisu Giuseppea Prage što se čuva u *Biblioteca Marciana* u Veneciji.⁹ Također, smatrao sam potrebnim skupiti na jednom mjestu sve do sada poznate arhivske vijesti o dvojici majstora, te pokušati pomoću njih rekonstruirati njihove životne putove i sudbine. Kolikogod nizanje arhivskih vijesti o pojedinim majstorima može biti zamorno, a nekome i dosadno, držim da tek ukupnost svih pouzdano dokumentiranih činjenica o nekom umjetniku može biti pravo polazište u procesu eventualne identifikacije, pa i valorizacije njegove djelatnosti. A sporedni i "nevažni" arhivski podatci ponekad otkrivaju više o samom umjetniku nego one "najvažnije" vijesti vezane uz izradu umjetničkih djela. Dakako, arhivska svjedočanstva već zbog svog karaktera ne mogu biti mjerilo cjelokupnog života neke osobe, nego tek određenog segmenta života i rada, te odnosa između pojedinih ljudi. Ipak, u svojoj ukupnosti, sačuvane arhivske vijesti dosta slikovito ocrtavaju svu složenost odnosa unutar društvenih zajednica, veza između majstora iste struke, te kretanja ljudi, stvari i ideja unutar šireg okružja jadranskog prostora.

ANTUN PRIBISLAVOV RESTINOVIĆ

Splitski slikar Antun Pribislavov Restinović odavno je poznat,¹⁰ ali je u okviru izučavanja dalmatinskog slikarstva 15. stoljeća najčešće tek usputno spominjan,¹¹ u prvom redu zbog svojih veza s puno poznatijim slikarom Dujmom Marinovim Vučkovićem. Iako do sada nije identificirano niti jedno slikarsko djelo koje bi se moglo

⁹ Joško BELAMARIĆ, Nove potvrde za Dujma Vuškovića, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 36, Split, 1996., str. 38–40; Nažalost, kolega Belamarić do sada nije realizirao najavljenju širu studiju, u kojoj bi zacijelo i podatcima iz ovoga inventara bila posvećena veća pozornost.

¹⁰ Neke arhivske podatke o majstoru poznavao je već Ivan Kukuljević (I. KUKULJEVIĆ, *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Zagreb, 1858.–1860., str. 368–369). Ta su saznanja proširena istraživanjima Petra Kolendića (P. KOLENDIĆ, Slikar Juraj Čulinović u Šibeniku, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, XLIII, Sarajevo/Split, 1920., str. 119–120) i Cvita Fiskovića (C. FISKOVIĆ, Nekoliko dokumenata o našim starim majstorima, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, LII/1935.–1949., Split, 1950., str. 192, 211–213).

¹¹ Alessandro DUDAN, *La Dalmazia nell'arte italiana*, Vol. II, Milano, 1922., str. 374, 449, bilj. br. 5; C. FISKOVIĆ, Umjetnički obrt XV.–XVI. stoljeća u Splitu, *Zbornik u proslavu petstogodišnjice rođenja Marka Marulića 1450.–1950.*, Zagreb, 1950., str. 145; C. FISKOVIĆ, *Zadarski sredovječni majstori*, Split, 1959., str. 101; Davor DOMANČIĆ, Freske Dujma Vuškovića u Splitu, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 11, Split, 1959., str. 49; Kruno PRIJATELJ, *Slikar Blaž Jurjev*, Zagreb, 1965., str. 8; K. PRIJATELJ, Bibliografski i biografski podaci o majstorima dalmatinske slikarske škole, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 17, Split, 1968., str. 346–347; Ksenija KALAUZ, Iz riznice srednjovjekovnog slikarstva Šibenika, *Povremene izložbe Muzeja grada Šibenika*, IL, Šibenik, 1973., str. 7; K. PRIJATELJ, Juraj Čulinović i slikarska zbivanja u Šibeniku u doba Jurja Dalmatinca, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 3–6, Zagreb, 1979.–82., str. 246; K. PRIJATELJ, *Dalmatinsko slikarstvo 15. i 16. stoljeća*, Zagreb, 1983., str. 16; E. HILJE, Zadarski slikarski krug u drugoj četvrtini 15. stoljeća, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 29, Split, 1990., str. 45; E. HILJE, *Gotičko slikarstvo u Zadru*, Zagreb, 1999., str. 33, 34, 42, 43, 120, 122, 124, 130–132.

makar hipotetski dovesti u vezu s Restinovićem, njegova pripadnost splitskom slikarskom krugu sredine 15. stoljeća te djelovanje u drugim dalmatinskim gradovima upućuju na to da je odigrao određenu ulogu u slikarskim zbivanjima svoga vremena. S druge strane, podatci o njegovu životu i radu, premda malobrojni, dijelom upotpunjuju i opće spoznaje o karakteru tih zbivanja, ali i o ambijentu onodobnih dalmatinskih kulturnih sredina. Stoga smatram umjesnim rekapitulirati do sada poznate arhivske vijesti o majstoru, upotpunjene nekim do sada nepoznatim podacima.

Antun Restinović¹² prvi se put spominje u splitskoj arhivskoj građi 20. svibnja 1442. godine, kada isplaćuje Dujmu Duperoviću 150 libara kao dio cijene za kupljenu kuću. U ovom je dokumentu Antun označen kao slikar, ali ne i kao majstor.¹³ Tri godine kasnije, 17. veljače 1445. godine, Antun je u Splitu sklopio na vrijeme od pet godina poslovnu zajednicu s Dujmom Marinovim Vučkovićem, poznatim splitskim slikarom koji je djelovao i u Zadru i Šibeniku,¹⁴ a upravo je u to vrijeme prekinuo poslovnu zajednicu sa svojim dugogodišnjim suradnikom Ivanom Petrovim iz Milana.¹⁵ Svaki od dvojice majstora uložio je u udrugu po sto dukata, te su se dogovorili da će ta sredstva koristiti za bavljenje trgovinom. Također su se dogovorili da će se svi slikarski radovi

¹² Antunov otac Pribislav Restinović spominje se u Splitu 9. lipnja 1412. godine (Državni arhiv u Zadru – dalje DAZd, Stari splitski arhiv – dalje SSA, kut. 3a, sv. 11/F, fol. 158').

¹³ "...*Duymus Duperouich de Spaletto per se et cetera fecit Antonio Restini pictori de Spaletto eodem presenti et stipulanti pro se et cetera finem, quietationem et pactum perpetuum de vterius aliquid in futurum non petendo nec peti fatiando de libris centum quinquaginta paruorum, quos predictus Duymus sponte fuit confessus et contentus se habuisse et recepisse a predicto Antonio dante et soluenta pro se et cetera, nominatum pro parte solutionis precii (v)nius (d)o(mus) sibi ... (oštećeno) ... fuit. Renuntians ...*" (DAZd, SSA, kut. 8, sv. 23/2, fol. 322–322').

¹⁴ Opširnije o Dujmu Vučkoviću vidi u E. HILJE, 1999., str. 122–133; Ličnost i djelo Dujma Marinova Vučkovića još uvijek su predmet dvojbi i rasprava u našoj povijesti umjetnosti. Bez želje da na ovom mjestu podrobno razlažem tu problematiku, smatram potrebnim upozoriti na to da se pri pokušaju atribuiranja pojedinih slikarskih djela tom umjetniku kao dokaz koriste neki arhivski podatci iz kojih navodno proizlaze i određene činjenice (J. BELAMARIĆ, 1996., str. 34–36; J. BELAMARIĆ, *Studije iz srednjovjekovne i renesansne umjetnosti na Jadranu*, Split, 2001., str. 319–320). Nažalost, način na koji se barata arhivskim podacima otkriva nedovoljno poznavanje karaktera same arhivske građe, ali i uopće ambijenta u kojem se takva vrsta dokumenata pojavljuje. Tako je temeljem klasične logičke pogreške u dokazu (*non sequitur*) tobože utvrđeno Dujmovo autorstvo poznatog "Ugljanskog poliptiha". J. BELAMARIĆ u *Stoljeće gotike na Jadranu – Slikarstvo u ozračju Paola Veneziana*, katalog izložbe, Zagreb, 2004., str. 158–159. Pritom se, čak, umjesto originalnih dokumenata koji još uvijek postoje, citiraju njihovi prijepisi i tumačenja stari više od pola stoljeća! Cjelokupna zbrka koja je iz toga nastala kod manje upućenih domaćih i stranih stručnjaka, izaziva nepotrebne dvojbe ili, još gore, sasvim pogrešne i ničim utemeljene sudove i prosudbe. No, budući da i o Dujmu Vučkoviću postoji još velik broj do sada nepoznatih arhivskih dokumenata, daljnju raspravu o njegovu životu i djelu ostavljam za neku drugu priliku.

¹⁵ Ivan Petrov iz Milana i Dujam Vučković svoje su obveze, proizišle iz zajedničkog poslovanja, raščistili 9. travnja 1446. godine (E. HILJE, 1999., str. 93). Može se ipak pretpostaviti da je samo partnerstvo prestalo već dosta prije toga datuma jer bi, u protivnom, prilikom sklapanja partnerskog ugovora između Vučkovića i Restinovića morao biti spomenut i partnerski odnos s Ivanom Petrovim.

koje bilo koji od njih bude obavljao u Splitu ili izvan njega, u tih pet godina smatrati zajedničkim, te će se troškovi i dobit dijeliti po pola.¹⁶

Više povijesno nego povijesnoumjetničko značenje ima dokument datiran 2. siječnja 1447. godine, kojim Antun Restinović imenuje splitskog plemića Andriju Markova svojim zastupnikom sa svrhom spašavanja stvari koje su mu opljačkali neki Poljičani. Iz isprave saznajemo da su Restinoviću oteli neke tkanine, odjeću i ostale stvari.¹⁷ Izgleda da su razbojnici slikara zaskočili negdje na putu, a on se iz sigurnosti splitskih zidina usudio od poljičkog kneza zatražiti pravdu i povrat svojih dobara. Dokument ne otkriva kako je uopće slikar sačuvao živu glavu, no zanimljiv je kao jedno od rijetkih konkretnih svjedočanstava o postojanju hajdučije u splitskom zaleđu u 15. stoljeću.

Dana 22. studenog 1447. godine Restinović je u Splitu sastavio oporuku. Uvodni dio oporuke sastavljen je na latinskom jeziku. U njemu je uobičajenom formulom navedeno da je majstor, mentalno zdrav, a tjelesno slab, predočio svoju posljednju volju

¹⁶ "... Magister Duymus Marini et magister Antonius Pribislai Restini pictores de Spaletu peruenerunt solemniter ad inuicem et vicissim ad infrascripta pacta, compositiones, conuentiones et sotietatem (in hunc modum videlicet – prekríženo) pro annis quinque proxime venturis et secuturis in hunc modum videlicet: quia dictus magister (Duymus – prekríženo) Antonius posuit ac dedit et consignauit in dicta sotietate supradicto magistro Duymo presenti et se habuisse et recepisse confitenti ab eodem ducatos centum auri et in auro, et ipse magister Duymus se obligando promixit de suis propriis pecuniis totidem ducatos centum auri ponere in dicta societate, et ad monete, ad comune lucrum et utile pro medietate inter ipsas partes, et cum dictis ducatis CC traficare mercari et eos inuestire in mercantiis et rebus ex quibus lucrum consequatur ad laudem boni mercatoris, vsque ad dictos annos quinque venturis, (pro – prekríženo) ad utile et lucrum et damnum si quod esset, quod absit, pro medietatem vtriusque partis ut supra et (de – prekríženo) tam de capitali quam de prode secuturo dictis quinque annis dare et assignare ueram et bonam rationem. Insuper quod omnia laboreria et picture que et quas ipsi et vtriusque eorum fecerint et laborauerint (seu lab – prekríženo) de arte sua, tam in Spaletum quam extra Spaletum a die presentis contractus vsque ad dictum tempus annorum quinque sint et esse debeant in societate predicta et pro medietate ad vtile et lucrum dicte sotietate, fatientes expensas neccesarias in auro et colore, et in aliis rebus opportunis et conuenientibus in arte pictoris et pro laboreriis per eas et ipsorum quemlibet fiendis. Et de ipsis laboreriis et picturis ac expensis fiendis vnus alteri (quosque – prekríženo) dare et assignare teneatur bonam et uerum rationem ... (tri točkice u izvorniku) per verum computum, fideliter et legaliter hoc etiam pacto quod sit in libertate partium predictarum, comuniter et concorditer, si eis videbitur dictam sotietatem cassare et reuocare et se ab inuicem separare ante dictum tempus annorum quinque, et finitis dictis quinque annis in dicta sotietate, etiam si eis videbitur placuerit dictam sotietatem vltra rífirmare valeant, pactis, modis et conditionibus supradictis. Et predicta omnia obseruare promiserunt, ac firma et rata habere, et non contrafacere uel venire, sub pena ducatorum L^{ta} auri, soluendam parti obseruanti per partem contrauenientem et cetera. ..." (Arhiv HAZU, II d 155, sv. III, fol. 26–26); I. KUKULJEVIĆ, 1858.–1860., str. 368.

¹⁷ "... Magister Antonius pictor de Spaletu omnibus modo, iure et forma quibus magis potuit et debuit fecit, constituit et ordinauit nobilem virum ser Andream Marci, presentem et acceptantem, eius certum nuntium, actorem, factorem et procuratorem legitimum et specialem, specialiter et maxime ad petendum et recuperandum a comite Matheo Drasoeuich et a quibuscunque aliis Policiensibus et personis quecunque bona sua, pannos, vestes et res, sibi alias derobatas et robata a predictis quocunque modo, et de habitis et recuperatis quietandum, absoluendum et libe(r)andum, et si expediens fuit ad comperendum et se presentandum coram magnifico domino comite Spaleti et eius curia et coram curiam Policii ..." (DAZd, SSA, kut. 9, Dominicum de Manfredis, sv. 23/10, fol. 36).

kancelaru Dominiku de Manfredisu. Sam tekst oporuke napisan je na talijanskom jeziku.¹⁸ Zacijelo je tek vrlo ozbiljna bolest mogla navesti Antuna, koji tada nije bio stariji od tridesetak godina, na sastavljanje oporuke. U nedostatku drugih podataka moglo bi se nagađati da je majstor još osjećao posljedice razbojničkog napada koji je doživio početkom godine, te da mu se stanje pogoršalo. Antun je odredio da bude sahranjen u crkvi sv. Dominika. Siromasima u hospitalu sv. Duha ostavio je trideset libara, za popravak gradskih zidina deset solada, a svojoj ženi Filipi nešto odjeće i nakita. Svoj slikarski alat te nešto odjeće i obuće Restinović je ostavio svome pomoćniku Grguru. Svom suradniku Dujmu Vučkoviću ostavio je svoju kutiju s nacrtima za slikarske radove.¹⁹ Ostatak pokretnih i nepokretnih dobara ostavio je majci Budislavi i njenoj kćeri Stančici. Konačno, izvršiteljima oporuke imenovao je slikara Dujma Vučkovića i svoju sestru Stančicu.²⁰

Dana 22. srpnja 1448. godine Antun je uzeo na osmogodišnji nauk Rudolfa, sina splitskog građanina Frane Rodolfija. Rudolf je tada imao oko deset godina, a ugovor je sklopljen pod uobičajenim uvjetima.²¹

Dana 19. listopada iste godine u Šibeniku se slikar Dujam Vučković obvezao izraditi dva slikana poliptiha. Najprije je izvršiteljima oporuke Frane Dominikova iz Šibenika, u svoje ime i u ime svog suradnika slikara Antuna, obećao da će dovršiti sliku koja je pohranjena kod kipara Jurja pok. Mateja.²² Rečeni izvršitelji su sliku već vidjeli, te su dogovorili s majstorom da je u cijelosti pozlati, na središnjem polju naslika lik sv. Martina na konju i golog prosjaka, a na ostalim poljima likove koje odrede izvršitelji oporuke. U predeli je trebalo naslikati likove Boga Oca i dvanaestorice apostola. Sliku je trebalo postaviti na oltar sv. Martina u kapeli kapitula crkve sv. Frane u Šibeniku, o

¹⁸ Za razliku od zadarskih i šibenskih spisa iz 15. stoljeća, u kojima se oporuke redovito bilježe na latinskom, u Splitu je bilo uobičajeno bilježenje sadržaja oporuka na talijanskom jeziku.

¹⁹ Ivan Kukuljević (I. KUKULJEVIĆ, 1858.–1860., str. 368) navodi da je Restinović Dujmu ostavio sliku *Navještenja* i ostale slikarske radove. To ponavlja i Krno Prijatelj (K. PRIJATELJ, 1983., str. 16). Međutim, takvog podatka nema u majstorovoj oporuci, nego se ta slika spominje u popisu dobara Antuna Restinovića (vidi prilog br. 2) pa se može pretpostaviti da je Kukuljević spojio podatke iz dvaju dokumenata.

²⁰ Vidi prilog br. 1.

²¹ "*Franciscus Rodulfi habitator Spaleti sponte dedit et concessit ac locauit magistro Antonio pictori de Spaletto presenti et recipienti Radolphum ipsius Francisci filium etatis annorum X uel circa, presentem, uolentem et petentem, ad artem ipsius magistri Antonii pro annis octo proxime venturis. Promittens ipse Franciscus quod idem Rodulphus filius suus bene, fideliter et solícite seruiet et famulaberit suprascripto magistro Antonio dicto tempore annorum octo durante et sibi obediens erit, eiusque mandata licita et honesta faciet et obseruabit nec ab ipso suo magistro recedet ante dictum tempus, furtum aut damnum aliquod non committet nec committere uolenti assentire. Et hoc quia ipse magister Antonius promixit tenere ipsum Rodulphum dicto tempore et bene tractare, artem suam instruere, sibi que dare uitum, vestitum et calciamentum condecetur nec a se licenciare ante dictum tempus, infine uero dicti tempore promixit dare dicto Rodulpho viensilia artis sue et ducatis quatuor auri pro suo salario et mercede nec non uestimenta sua solita. Que omnia obseruare promiserunt ipse partes ..."* (DAZd, SSA, kut. 9, Dominicium de Manfredis, sv. 23/13, fol. 209); C. FISKOVIĆ, 1950., str. 192, bilj. 10.

²² U pitanju je najpoznatiji hrvatski umjetnik, graditelj i kipar Juraj Matejev Dalmatinac.

trošku rečenog Dujma i njegova suradnika, do sljedećeg Uskrsa. Ugovorena je cijena od pedeset i pet dukata, od čega je Dujam odmah dobio dvadeset. Dana 8. lipnja sljedeće godine Dujam je primio ostatak ugovorene sume, a izvršitelji oporuke su potvrdili da je slika dovršena i postavljena na svoje mjesto u navedenoj kapeli.²³ Makar u ugovoru nije precizirano da je slikar Antun upravo Antun Pribislavov Restinović, u to se teško može posumnjati budući da je još trajao njihov ugovor o zajedničkom poslovanju. Stoga treba pretpostaviti da je Antun aktivno sudjelovao u izradi rečene slike.

Izrada druge slike ugovorena je sa šibenskim plemićem Jurjem Radoslavčićem. Dujam se obvezao u svoje ime i u ime svog suradnika slikara Antuna iz Splita izraditi sliku iste veličine kao što je ona Saracena Nikolinog u šibenskoj katedrali, s time da stane u kapelu rečenog Jurja u istoj crkvi. Majstor je naručitelju dao nacrt. Uz to je dogovoreno da u središnjem polju bude naslikana kompozicija sv. Jurja na konju, s princezom, zmajem i gradom u pozadini, te ostalim elementima pripovijesti. U dvama poljima sa strana trebali su biti naslikani likovi sv. Jakova i sv. Nikole, a u pet gornjih polja poprsja svetaca koje odredi naručitelj. Na vrhu je trebao biti tabernakul s reljefnim raspelom i likovima Marije i Ivana sa strana. U predeli su trebali biti naslikani likovi Boga Oca i dvanaestorice apostola. Utvrđena je cijena od stotinu dukata, od čega je slikar odmah dobio dvadeset. Još dvadeset dukata trebao je dobiti nakon šest mjeseci, a ostatak iznosa kada slika bude dovršena. Dogovoren je rok od čak dvije godine, a naručitelj se obvezao pripremiti željeza i gredice za pričvršćivanje slike na zid.²⁴ Izgleda da rad na ovom

²³ DAZd, Šibenski notarski arhiv – dalje ŠNA, kut. 11/IV, Antonio Campolongo, F 10/IVa/4, fol. 184–185; Vojeslav MOLÉ, Urkunden und Regesten zur Geschichte der dalmatinischen Kunst aus dem Notariatsarchiv von Sebenic, *Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege*, Bd. VI, Heft I–IV, Wien, 1912., nr. 10 (s pogrešno navedenom godinom); Budući da V. Molé na navedenom mjestu nije publicirao dio dokumenta koji se odnosi na izvršenje obeze, donosim ga ovdje: "Die 8. iunii 1449, indictione 12. Actum Sibenici ante cancellariam comunis, coram ser Iacobo Nicolini examinatore comunis, presentibus ser Nicolao Draganich et Zorulo Marsich nobilibus Sibenici testibus. Ibiq̄ue suprascriptus magister Doymus nominibus supra confessus fuit habuisse suprascriptos ducatos triginta quinque auri pro resto solutionis, pretii et mercedis anchonie suprascripte a ser Dobro Iohannis suprascripto procuratore commissariorum suprascriptorum ibi presente et stipulante, ac soluente de mandato et commissione (?) commissariorum suprascriptorum ibidem presentium ac de peccuniis commissarie suprascripte exactis et extractis de bonis suprascriptis ad publicum incantum venditis, fatiens dictus magister Doymus perpetuam finem et quietationem de vltorius non petendo et cetera. Et versa vice commissarii suprascripti quondam domini Francisci Dominici confessi fuerunt quod dictus magister Doymus integraliter fecit et compleuit anchoniam suprascriptam et eam posuit in opere in capella suprascripta et omnia fecit ad quod tenebatur iuxta pacta et obligationes suprascriptas, fatientes perpetuam finem et quietationem dicto magistro Doymo stipulanti de vltorius non petendo aliquod ab eo absoluentes eum ab omnibus obligationibus suprascriptis. Promittentes dicte partes predicta firma et rata habere sub pena quarti pluris ducatorum suprascriptorum et cetera." (DAZd, ŠNA, kut. 11/IV, Antonio Campolongo, F 10/IVa/4, fol. 185).

²⁴ DAZd, ŠNA, kut. 11/IV, Antonio Campolongo, F 10/IVa/4, fol. 185–185'; Giuseppe Antonio FOSCO, *Documenti inediti per la storia della fabbrica cattedrale di Sebenico e del suo architetto Giorgio Orsini*, Sebenico, 1891., str. 18; Dagobert FREY, *Der Dom von Sebenico und sein Baumeister Giorgio Orsini*, *Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege*, VII/I–IV,

poliptihu nije bio započet dok nije dovršen onaj za kapelu sv. Martina. Naime, tek u svibnju 1449. godine Dujam je ugovorio izradu drvene osnove s drvorezbarom Antunom,²⁵ no to još nije bilo započeto niti 27. studenog te godine, kada je Vučković ponovno ugovorio s istim majstorom izradu drvene osnove poliptiha do sljedećeg Uskrsa.²⁶ S obzirom na to da slika nije bila niti započeta za Restinovićeve života, jasno je da on, premda je to bilo predviđeno prvotnim ugovorom, nije imao udjela u njejoj izradi.

Dana 26. ožujka 1449. godine Antun je primio na ime dote svoje žene Filipe tristo libara od njene majke Margarite, Draživoja, krznara iz Trogira. Kao svjedoci u ovom se dokumentu pojavljuju drvorezbar Ivan, rođak Petra Krbavca,²⁷ te Antunov suradnik Dujam Vučković.²⁸ Istog dana Restinović je primio na trogodišnji nauk Nikolu, sina

Wien, 1913., str. 142, nr. 57 (s pogrešnim datumom); Pomalo je nejasno kako je V. Molé, koji je pripremao građu za D. Freya, previdio da se oba navedena ugovora nalaze na doslovno istoj foliji, pod istim datumom.

²⁵ Cvito Fisković je pretpostavio da je u pitanju splitski marangon Antun Hmelic (C. FISKOVIĆ, 1950., str. 192, bilj. 10; C. FISKOVIĆ, 1950., str. 147, bilj. 11); Međutim, Antun Hmelic bio je prvenstveno graditelj (vidi E. HILJE, Andrija Aleši i stambeno graditeljstvo u Splitu sredinom 15. stoljeća, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 29, Zagreb, 2005., str. 52, bilj. 36), makar postoji podatak da je izdjeljao neku sliku za crkvicu Gospe od Zvonika (C. FISKOVIĆ, Drvena gotička skulptura u Trogiru, *Rad HAZU*, 275, Zagreb, 1941., str. 130; C. FISKOVIĆ, 1950., str. 147, bilj. 11); Vjerojatnije je Dujmov suradnik u tom poslu bio drvorezbar Antun Radoslavov Car (Carević), koji se bavio finijim rezbarskim poslovima u Splitu i Trogiru (C. FISKOVIĆ, 1950., str. 149, bilj. 11); On je kasnije postao građanin Splita, a 18. veljače 1462. godine obvezao se franjevcu Jurju iz Krbave izraditi poliptih s prikazom *Krunjenja Bogorodice* u sredini i po dva lika sa svake strane. U tom je dokumentu označen kao "*lignicida et pictor ciuis Spaleti*" (DAZD, SSA, kut. 12, sv. 27/2, fol. 70'). Inače, u proljeće 1449. godine Vučković i Restinović su održavali veze s dvojicom trogirskih drvorezbara koji su djelovali u Splitu. Drvorezbar Ivan Budislavljić javlja se 26. ožujka kao svjedok, zajedno s Dujmom Vučkovićem, u dokumentu kojim Restinović potvrđuje da je primio dotu za svoju ženu Filipu (vidi bilj. br. 27 i 28). Drvorezbar Antun iz Trogira (vjerojatno Antun Radoslavov Car) istog dana svjedoči u dokumentu kojim Restinović uzima na nauk Nikolu Ravankovića (vidi bilj. br. 29 i 30).

²⁶ "... *Quia Antonius incisor habitator Spaleti ex pacto conuentione quam dixit habuisse de mensis maii proxime preterito cum magistro Duymo picture de Spaletio tenetur et obligatus est facere et laborare ipsi magistro Duymo nomine ser Georgii Radoslafcich de Scibinico vniam liconiam de lignamine secundum formam et signum quod est penes ipsum Georgium de intagro (!) precio ducatorum XXI auri expensis uero ipsius magistri Duymi pro lignamine dicte liconie, que liconia numdum facta et expedita (est) per ipsum Antonium prout tenebatur ad terminum suum, propterea ipse Antonius in presentia (te)stium, examinatori et mei notarii infrascriptorum se sponte obligando promixit eidem magistro Duymo presentii et recipienti facere et expedire ac expeditam et finitam dare dictam liconiam hinc ad festum Resurrectionis Domini proxime venturum, et pro parte solutionis dictorum (du)catorum XXI auri ipse (Antonius – prekriženo) sponte fuit confessus habuisse et recepisse a suprascripto magistro Duymo ducatos XII auri et soldos LIII^{or} paruorum. Residuum uero ipse magister Duymus se oblig(auit) dare ac soluere promixit ipsi Antonio de tempore in tempus et ad partem vsque (ad) perfinito opus predictum ... "* (DAZd, SSA, kut. 9, Dominicium de Manfredis, sv. 23/16, fol. 377); C. FISKOVIĆ, 1950., str. 211, bilj. 10.

²⁷ U pitanju je poznati drvorezbar Ivan Budislavljić, autor korskih klupa u trogirskoj katedrali, koji se razmjerno često spominje u splitskoj arhivskoj građi, te je očito da je održavao veze sa splitskim umjetnicima tog vremena.

²⁸ "*Magister Antonius Pribislai Restinouich pictor de Spaletio ... fuit confessus et contentus ac asseruit se habuisse et recepisse ... a Margarita Drasiuoy pelliparii de Tragurio ... pro dote ... Filippe filie sue, vxoris dicti magistri Antonii, libras trescentas denariorum paruorum in pecuniis numeratis, panie et argento ...*

pokojnog zlatara Marina Ravankovića.²⁹ Nikola je očito bio nešto stariji, pa se i ugovor o naukovanju donekle razlikuje od onog s Rudolfom Rudolfijem. Nikola je trebao dobiti znatno više novca za puno kraće vrijeme naukovanja, a majstor nije imao obvezu osigurati mu odjeću. Kao svjedok u ovom se ugovoru pojavljuje drvorezbar Antun, stanovnik Trogira.³⁰

Do sada navedeni dokumenti otkrivaju uobičajeni životni put skromnog lokalnog slikara koji započinje karijeru udruživši se sa starijim, iskusnijim, uglednijim i poslovno vještijim majstorom iz svoga grada, te zajedno s njim prihvaća slikarske zadatke.³¹ Kupovina kuće, poneka pustolovina, uzimanje pomoćnika i ženidba upotpunjuju gotovo idealnu sliku mladog provincijskog majstora. Međutim, taj je životni put naprasno prekinut. Dana 28. srpnja 1449. godine Restinović je umro,³² pa je istog dana otvorena u kancelariji splitskog kneza slikareva oporuka sastavljena još 21. studenog 1447. godine.³³ To što prije smrti nije sastavio novu oporuku koja bi uzela u obzir nove okolnosti (u međuvremenu je dobio kćer), upućuje na to da nije duže bolovao, nego da je umro neočekivanom i naglom smrću.

Kao i u većini slučajeva nagle smrti, za Antunom Restinovićem ostali su nedovršeni poslovi i neraščišćeni odnosi njegovih nasljednika pa je broj poznatih dokumenata koji se odnose na pokojnog slikara čak i veći od broja onih u kojima se spominje za života.

... Actum Spaleti in domo habitationis dicti magistri Antonii, presentibus magistro Iohanne intagliatore genero Petri Cherbafcii et magistro Duymo Marini pictore de Spaleta testibus habitis et rogatis ..." (DAZd, SSA, kut. 9, Dominicum de Manfredis, sv. 23/14, fol. 290–291').

²⁹ *"Nicolaus filius quondam Marini Rauancouich aurificis de Spaletto, homo sui iuris se sponte locauit et pacto astrinxit et conuenit ad seruiendum et famulandum magistro Antonio Restinouich pictori de Spaletto, presenti et ipsum Nicolaum recipienti ad artem suam, pro annis tribus proxime venturis. Promittens ipse Nicolaus bene, fideliter et solícite seruire et famulari ipsi magistro suo in dicta sua arte ac sibi hoberdiens esse, eiusque mandata licita et honesta facere et adimplere, furtum aut damnum aliquod non facere uel committere nec facere uolenti assentire, ab ipso suo magistro non recedere ante dictum tempus. Et hoc quia ipse magister Antonius se obligando promixit tenere dictum Nicolaum dicto tempore annorum trium, bene tractare et artem suam instruere et sibi dare uitum et calciamentum solum modo et non uestimenta et ducatis decem auri pro suo salario et pro sua prouisione et mercede, nec a se licenciabit ipsum Nicolaum ante dictum tempus, dummodo bene gesserit. Que omnia promiserunt dicte partes sibi inuicem attendere et obseruare ..."* *... Actum Spaleti in domo habitationis dicti magistri Antonii, presentibus magistro Antonio intagliatore seu incisore habitatore Tragurii ..."* (DAZd, SSA, kut. 9, Dominicum de Manfredis, sv. 23/14, fol. 291).

³⁰ Vjerojatno je to već spominjani Antun Radoslavov Car, koji je valjda djelovao i u Splitu i u Trogiru.

³¹ Tek kada se čvršće definira korpus radova koje je moguće dovesti u vezu s Dujmom Vučkovićem i njegovim suradnicima bit će moguće pristupiti i pokušajima da se razluči eventualni udio Antuna Restinovića u izvedbi nekih od tih djela.

³² U popratnom tekstu uz oporuku navodi se da je "majstor Dujam stupio na put kojim sva tijela odlaze 28. srpnja 1449. godine." Očito je u pitanju bilježnikov lapsus, jer je iz teksta sasvim jasno da je riječ o majstoru Antunu Restinoviću (vidi prilog br. 1). Ime Dujam vjerojatno se potkralo zbog prisutnosti Dujma Vučkovića.

³³ Vidi prilog br. 1.

Najvažniji među tim dokumentima svakako je popis dobara. Taj su popis već na dan slikareve smrti, 28. srpnja 1449. godine,³⁴ sastavili izvršitelji Antunove oporuke, njegova sestra Stančica i slikar Dujam Vučković, te ga 7. kolovoza predočili komunalnom kancelaru Dominiku de Manfredisu. Valjanost popisa dobara potvrdili su 27. listopada skrbnici Antunove malodobne kćeri Margarite, splitski plemić Komul de Petracha i slikareva udovica Filipa.

Sam popis slikarovih dobara prilično je jednostavan i otkriva uobičajene predmete kućanstva kakvi se i inače javljaju u onodobnim inventarima. Vidljivo je da majstor nije bio jako imućan, ali je raspolagao sredstvima za udoban svakodnevni život. U inventaru se spominje kuća u kojoj je majstor živio, zatim neka kutija s dvama ključevima, pa razni odjevni predmeti i druge tkanine. Od ukrasnih predmeta i nakita navode se tri srebrna pojasa, od kojih su dva pozlaćena, te jedan zlatni prsten. Zatim se navodi srebrni pribor za jelo. Pokraj uobičajenih kućnih predmeta i potrepština, u inventaru je zabilježena jedna plitka škrinjica, obložena crnom kožom u kojoj su njegovi crteži za slikanje. Također su zabilježene dvije slike, od kojih jedna prikazuje *Poklonstvo Mudraca*, a druga *Navještenje*. Antun je posjedovao i jednu knjigu – Oficij Blažene Djevice Marije s drugim molitvama,³⁵ ali i sablju. Od zemljišnih posjeda navode se vinograd i pašnjaci u Bolu na Braču i posjed u Diladu (Ilatu) blizu Splita.³⁶

Osobitu zanimljivost Restinovićeve popisa dobara, vezanu uz njegov zanat, predstavlja spomenuta plitka škrinjica s crtežima koji služe za obavljanje slikarskog posla. Očito je riječ o onim istim crtežima koje je Antun oporučno ostavio svom suradniku Dujmu Vučkoviću. No, osim postojanja crteža i dviju slika, ostali predmeti u inventaru ne upućuju na posebnost Antunova zanimanja pa se može zaključiti da je Restinović bio skromni provincijski slikar, koji je svoju djelatnost obavljao kao bilo koji drugi zanat.

Neraščišćeni obiteljski odnosi u vezi s nasljedstvom i nedovršeni slikarski poslovi doveli su do toga da se još godinama nakon slikareve smrti njegovo ime pojavljuje u bilježničkim zapisima.

Dana 10. kolovoza 1453. godine slikar Dujam Marinov Vučković, kao zastupnik nasljednika slikara Antuna Restinovića, sređuje račune sa zadarskim plemićem Grgurom Detricom, zastupnikom kapele sv. Šimuna u Zadru, u kojoj je rečeni Antun trebao izvršiti neki posao.³⁷ No, osim novca za rad, Restinović je iz fonda kapele posuđivao novac i za trgovačke poslove, o čemu su postojali razni zapisi, između ostalih i cedulja koju je 28.

³⁴ Činjenica da je već na dan smrti otvorena oporuka i sastavljen popis dobara otkriva da su skrbnici Antunove kćeri i ostali nasljednici očekivali probleme u raščišćavanju imovinskih odnosa.

³⁵ Knjige u to doba posjeduju uglavnom plemići i crkveni ljudi (vidi u R. LELJAK, 2006.), a sasvim je neobično da ih posjeduju zanatlije. To vjerojatno svjedoči da su slikari ipak pripadali obrazovanijem sloju pučanstva.

³⁶ Vidi prilog br. 2.

³⁷ Nažalost, u dokumentu se uopće ne navodi o kakvom je poslu riječ. Nije mi poznato odakle C. Fiskoviću podatak da se u obračunu spominje žbuka (C. FISKOVIĆ, 1959., str. 101).

listopada 1446. godine Antun napisao svojom rukom.³⁸ Grgur Detrico i Dujam Vučković izračunali su da je Restinović ostao dužan 131 libru, pa se Dujam obvezao da će svake godine isplaćivati po deset libara dok ne isplati cjelokupnu sumu.³⁹ Ipak, unatoč

³⁸ Može se zaključiti da je sam ugovor o poslu zaključen prije toga datuma.

³⁹ "... *Magister Doymus Marini pictor de Spaletio ut procurator nobilis uiri ser Comuli de Petrachis et Stancice Restinouich de Spaletio tamquam tutorum filie pupille quondam magistri Antonii Restinovich pictoris de Spaletio, ut de huiusmodi procuracione constat publico instrumento scripto manu ser Dominici de Manfredis publici imperiali auctoritate notarii et cancellarii comitatis Spaletii sub anno domini a Natiuitate 1452, indictione XV^a, die VII° mensis augusti, a me notario infrascripto uiso et lecto per totum, recomandato per litteras patentes spectabilis uiri domini Victoris Delphino honorabilis comitis Spaletii, fidem facientes de fidelitate tabelionis datas Spaletii in 1452, die VIII° mensis augusti, dicto procuratorio nomine sponte et ex certa sciencia non per errorem fuit confessus et contentus ac recognouit expresse quia uisa, facta, summata et optime consolidata ratione inter eum dicto nomine ex una parte, et egregium et sapientem uirum ser Gregorium Tetrico nobilem ciuem Ladre ut procuratorem et procuratorio nomine capelle Sancti Simeonis Iusti in Ladra ex altera, de omnibus et singulis denariorum quantitibus et aliis quibuscumque rebus hinc inde nominibus quibus supra habitis et receptis, et generaliter de omnibus et singulis que ipse quondam magister Anthonius tunc uiuens habuit agere, dicere et facere cum procuratoribus dicte capelle nomine ipsius capelle, tam cum scriptura quam sine scriptura et tam nomine et occasione laborerii eiusdem capelle quam quacumque alia ratione, causa et occasione, dictos tutores tutorio nomine predicto ac dictam tutelam restare dare et dare debere et soluere ipsi capelle Sancti Simeonis Iusti in Ladra libras centum et triginta unam paruorum, hoc tamen declarato pro maiori cautella utriusque partis nominibus quibus supra quod in presenti calculo et saldo per ipsum Gregorium Tetrico procuratorio nomine dicte capelle ipsi magistro Doymo procuratorio nomine dictionum tutorum et dicte tutelae fuerunt computate et ad computum posite in una manu libre centum et septuaginta septem soldi octo paruorum, quas ipse quondam magister Anthonius tunc uiuens habuit et recepit ex causa mutui a dicto ser Gregorio Detrico procuratorio nomine dicte capelle, ut de hoc constabat quodam cirographo scripto manu dicti quondam magistri Antonii in 1446, die 28 mensis octobris; et in alia manu libre octuaginta una paruorum quas ipse ser Gregorius Tetrico tamquam plegius et principalis debitor et solutor constitutus pro dicto magistro Antonio soluit et exbursauit nomine ipsius magistri Anthonii ser Gregorio Alegreti mercatori et ciui Ladre pro quodam panno uiridi sambucati quod alias ipse ser Gregorius Detrico dare fecit ipsi magistro Anthonio per dictum ser Gregorium Alegreti, ut de hoc constat publica sententia lata per prefatum dominum comitem in fauorem dicti ser Gregorii Alegreti et contra ipsum ser Gregorium Detrico ut plegium et principalem debitorem et solutorem dicto ser Gregorio Alegreti pro dicto magistro Antonio, scripta manu ser Anthonii Campolongo cancellario ipsius domini comitis sub die lune 28 mensis februarii 1451, indictione XV^a. Et ex aduerso declarauerunt quod in eodem presenti calculo et saldo per ipsum magistrum Doymum dicto procuratorio nomine dictionum tutorum eidem ser Gregorio Tetrico procuratorio nomine dicte capelle fuerunt computate et ad computum posite in una manu libre quinquaginta due paruorum, quas ipse quondam magister Antonis pictor merebatur habere pro sua mercede ac merito laboris sui, quem ipse tunc uiuens habuit et sustinuit circa cartam factam dicte capelle. Item in alia manu libre septuaginta septem paruorum quas ipse ser Gregorius (ser – prekriženo) Tetrico fuit confessus et contentus instanti die a dicto magistro Doymo habuisse et recepit in prompte et numerata pecunia extracta ex uenditione quarundam rerum mobiliu dicte tutelae per ipsum magistrum Doymum ut asseruit hic Ladre uenditarum. Et hoc declarauerunt et declarare uoluerunt ipse partes nominibus quibus supra ad tollendum et remouendum omnem dubium omnemque errorem quod in futurum forsitan premissorum occasione oriri siue nasci posset. Renuntians dictus magister Doymus procuratorio nomine dictionum tutorum exceptioni rei non sic habite et non sic geste et non sic celebrati presentis contractus et rationis ut prefertur non inter eos bene calculate et summate fori priuilegio, feriis terminis, statutis, reformationibus et consuetudinibus infrascriptorum locorum et quorumcumque aliorum exceptioni doli mali condicioni sine causa in factum actioni et omni alii legum, iuris et statutorum auxilio. Quas libras centum et triginta unam paruorum ipse magister Doymus procuratorio nomine ipsorum tutorum solemn*

postignutoga dogovora, izgleda da novci nisu bili isplaćeni, pa je Grgur Detrico 24. travnja 1460. godine uzeo za zastupnika pri raščišćavanju računa s Dujmovim nasljednicima splitskog plemića Mateja Teodozijeve de Albertisa.⁴⁰ Međutim, deset godina kasnije računi još nisu bili sređeni, pa se 9. lipnja 1470. godine Luka Balestrarić, muž Restinovićeve kćeri Margarite, obvezao isplatiti te novce u šest godišnjih rata Petru, sinu Grgura Detrica.⁴¹

Nakon Antunove smrti njegova se udovica ponovo udala, pa su skrbnici Antunove djece⁴² Komul de Petracha i slikareva sestra Stančica 22. listopada 1453. godine isplatili njenom drugom mužu Jakovu Mihanoviću dvjesto libara na ime nekog

stipulatione sine aliqua exceptione iuris uel facti promisit et se obligauit ipsi ser Gregorio Tetrico procuratorio nomine dicte capelle stipulanti eidem dicto procuratorio nomine seu aliis procuratoribus eiusdem capelle qui pro tempore fuerint dare, soluere et numerare hic ladre in hiis terminis et in hunc modum, videlicet singulo (mense – prekriženo) anno decem libras paruorum usque ad integram et plenariam solutionem et satisfactionem ipsarum librarum centum et triginta unius paruorum. ..." (DAZd, Zadarski bilježnici – dalje ZB, Simon Damiani, B III, F IV/7, fol. 25); C. FISKOVIĆ, 1959., str. 101; E. HILJE, 1999., str. 43, bilj. 167.

⁴⁰ "... Egregius vir ser Gregorius quondam strenui militis domini Simeonis Tetrico nobilis Iadrensis tanquam legitimus procurator capelle Sancti Simeonis Iusti de Iadra dicto nomine omnibus modo, via, iure, vsu et forma quibus melius sciuit et potui fecit, substituit et solemniter ordinauit egregium virum ser Mateum Theodosii de Albertis nobilem Spalatensis absentem tanque presentem suum dicto nomine verum, certum et legitimum nuncium, missum et procuratorem, cum potestate loco sui substituendi vnum uel plures procuratores si opus fuerit et ipsos reuocandi, specialiter et nominatim ad petendi, exigendi, recuperandi et recipiendi omne et totum et quequis dictus substituens dicto nomine habere et recipere debet et debebit tam a comissaria siue hereditas et bona tenentibus quondam magistri Doimi Marini pictoris de Spaletto vigore vnius eius cirographi quam a tutoria siue hereditate et bona tenentibus quondam magistri Antonii Restinouich pictoris de Spaletto vigore vnius publici instrumenti debiti, scripti et publicati ladre manu ser Simonis Damiani notarii Iadrensis in 1453, indictione prima, die X augusti, et de receptis, habitis et recuperatis finem quietationem faciendi cum clausulis oportunitis. Et pro premissis ad comperendi coram magnifico et generoso domino comite Spaleti et alia quacumque curia tam ecclesiastica quam seculari ..." (DAZd, ZB, Iohannes de Calcina, B V, F VIII/B1, fol. XXXVIII); C. FISKOVIĆ, 1959., str. 101; E. HILJE, 1999., str. 43, bilj. 168.

⁴¹ "... Comparuit nobilis uir ser Petrus Detricho filius ser Gregorii Detrico de Iadra cum litteris quas primo presentauerat dicto domino comiti manu dicti sui patris in quibus continebatur quod ipse dominus comes sibi monstraret (?) ius contra comissariam quondam Antonii Restinouich pictoris de Spalato uel contra suos heredes, dicens et exponens quod cum alias per instrumentum publicum magister Doimus procurator tutoris Margarite filie dicti Antonii (aut – prekriženo) se obligauerit dare ipsi ser Gregorio procuratori nomine capelle Sancti Simeonis de Iadra libras centum triginta unam paruorum ut patet per instrumentum publicum factum ladre 1453, die decimo mensis augusti et scriptum per Simonem quondam Damiani ciuem ladre publicum notarium et iuratum dicte comunis ladre, et modo (?) dicta Margarita sit legitime etatis et uxorata cum Luca Balestrarih propterea petebat ipsam debere astringi ad exbursandum tales denarios, et quia Lucas predictus maritus dicte Margarite non uolens defendere contra tale instrumentum nomine sue uxoris ex consilio superium habito confessus fuit debitum, ideo de uoluntate dicti ser Petri nomine dicti sui patris nullo errore ductis accepit preceptum et sententiam uoluntariam ad soluendum tales denarios, videlicet libras uiginti in ano (!), et sexto anno totum residuum quod non soluisset, et prima paga incipiet die nono iunii 1471 ..." (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/3, fol. 300).

⁴² Slikareva djeca navedena su u množini. Međutim, koliko nam je poznato, Antun Restinović je imao samo jedno dijete, kći Margaritu.

dugovanja.⁴³ Komul de Petracha se kao Margaritin skrbnik ponovno spominje 3. listopada 1454. godine.⁴⁴ Dana 19. kolovoza 1455. godine navedeni skrbnici i slikar Dujam Vučković biraju suce u sporu vezanom uz račune proizišle iz zajedničkog rada i trgovačke djelatnosti dvojice slikara.⁴⁵ Slikareva sestra Stančica spominje se još 11. lipnja 1466. godine, kada prodaje neku kućicu Mateju Bogičeviću,⁴⁶ te 27. rujna 1473. godine, kada je primila posljednju isplatu za tu kućicu od plemića Mihovila Laurencija, koji ju je u međuvremenu otkupio.⁴⁷

⁴³ "... *Ser Iacobus Michanouich nomine done Philipe eius vxoris dixit et confessus fuit habuisse et manualiter recepisse libras ducentas paruorum a ser Chomullo de Petracha et a dona Stanciza tutoribus filliorum quondam magistri Antonii Pribislai pictoris, et hoc nominatum pro parte solucionis vnus sentencie scripture per Gregorium de Musano notarii coadiutorem mei notarii die XIII mensis octobris M^oCCCCCLIII, de quibus libris ducentis paruorum fecit per se et dicto nomine eius vxorem eisdem ser Chomuli et done Stancize tutoribus presentibus et stipulantibus dicto tutorio nomine finem, remissionem, quietacionem, absolutionem plenariam et pactumque de amplius dictas libras ducentas paruorum non petendo particulariter nec in toto ...*" (DAZd, SSA, kut. 10, sv. 24, Gasparo da Verona, fol. 100').

⁴⁴ "... *sententiatus fuit ser Matheus Alberti cuius Spaleti tanquam plezius et principalis solutor Pauli Cesarouich de Bratia ... ad dandum et soluendum ser Comulo de Petracha tanquam tutori et tutorio nomine quondam (!?) done Margarite relicte (!?) quondam Anthonii pictoris de Spaletto libras triginta paruorum pro resto certarum vestium sibi datarum et venditarum ...*" (DAZd, SSA, kut. 11, sv. 25/1, fol. 628).

⁴⁵ "*Ser Comulus de Petracha et dona Stanziza Restanouichia vti tutores Margarite pupile filie quondam magistri Anthonii pictoris de Spaletto ... parte ex vna et magister Doimus Vuzchouich (parte – prekrizeno) pictor in Spaletto parte ex allia ... occasione certarum mercantiarum et laborerium artis pinctorie factorum et factarum inter dictum quondam magistrum Anthonium et ipsum Doimum et de omnibus aliis rebus quas simul vnquam agere habuissent vsque ad diem extremum dicti quondam magistri Anthonii pictoris quacumque ratione et causa tam sine cartis quam cum cartis seu vsque ad diem protesti ipsi magistro Doimo facti per ser Comulum dicto tutorio nomine vt aparet in cancellaria comunis ... se compromisserunt ... in nobiles viros ser Andree Marci absentem tanquam presentem et ser Michaellem de Auantio presentem et acceptantem tanquam in eorum arbitros arbitratores amicabile ...*" (DAZd, SSA, kut. 11, sv. 25/5, fol. 206–206').

⁴⁶ "*Stanciza soror quondam magistri Antoni pictoris dedit et uendidit Matheo Bogichieulich de Mrusseulich pro se et suis nepotibus cum eo cohabitantibus ementi et recipienti vnam domunculam muratam positam in terra (noua – prekrizeno) veteri super terreno seu loco comunitatis Spaleti ... iuxta domum domini presbiteri Ciuitani et domum ser Michaelis Laurentii ... pro precio librarum ducentarum paruorum ...*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 29/2, fol. 108'); U ovom su dokumenti Stančićini nećaci navedeni u množini, iz čega bi se moglo zaključiti da je Antun Restinović imao više djece (vidi bilj. br. 42).

⁴⁷ "... *Stanciza Budislauglia soror quondam Antonii pictoris per se suosque heredes et successores fecit finem, quietacionem et remissionem de amplius non petendo nobili uiro ser Michaeli Laurentii libras triginta sex et soldos tresdecim, et hoc pro resto et complemento unius domus quam ipse ser Michael emit ab ea, apud domum ipsius ser Michaelis a duobus lateribus in ciuitate ueteri et apud muraleam domus ser Ioannis Uituri et apud domum olim presbiteri Ciuitani, que domus alias per ipsum ser Michaellem fuit recuperata iure lateranitatatis pro libris ducentis paruorum ...*" (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 31/1, fol. 256').

MARIN (MARINELO) DUJMOV VUČKOVIĆ

Slikar Marin, češće nazvan Marinelo, sin poznatog splitskog slikara Dujma Marinova Vučkovića⁴⁸ jedna je od najzanimljivijih osobnosti u beskrajnoj galeriji ličnosti koje ocrtavaju dalmatinski arhivski izvori. U krugu hrvatskih i talijanskih povjesničara umjetnosti poznat je prvenstveno po ulozi koju je imao u posredovanju između Francesca Squarcionea i Jurja Čulinovića radi vraćanja crteža koje je Čulinović odnio sa sobom kada je pobjegao iz Padove.⁴⁹ Nažalost, njegova uloga u sporu između Čulinovića i Squarcionea nikada nije do kraja razjašnjena. Ipak, njegove veze s istaknutim dalmatinskim umjetnicima, a posebice popis njegovih dobara, koji otkriva čitavu umjetničku zbirku,⁵⁰ upućuju na to da je Marinelo odigrao određenu ulogu u umjetničkim kretanjima u Dalmaciji u drugoj polovini 15. stoljeća. A njegova nesretna sudbina i nestanak u turskom ropstvu⁵¹ kao da najavljuju teška vremena koja će na koncu ugušiti stvaralački napon dalmatinskih komuna.

Marin, sin slikara Dujma prvi se put spominje u dokumentu od 25. listopada 1455. godine, kada Dujam u njegovo ime ispred splitskog kneza podiže tužbu protiv Lucete Nikolinog u vezi s nekim zemljištem kod Pisanog kamena.⁵² U navedenom dokumentu se ne spominje Marinovo zanimanje, nego samo zanimanje njegova oca. S obzirom na to da ga zastupa otac, može se pretpostaviti da je Marin tada bio još sasvim mlad, makar je bio samostalna osoba. Marin se sljedeći put spominje nekoliko godina kasnije, 18. lipnja 1459. godine, kada se u Zadru, kao nasljednik svog pokojnog oca Dujma, obvezao trgovcima Nikoli Jurjevom Venturi i Ivanu Gulielmovu isplatiti 197 libara i 12 solada koje im je Dujam ostao dužan za vunu, u skladu s ugovorom sklopljenim 26. srpnja 1458.

⁴⁸ Prezime Marinelovog oca, pa tako i njegovo, uobičajeno se transkribira kao "Vučković". Razloge zašto smatram da to prezime treba čitati "Vučković" već sam objasnio (E. HILJE, 1999., str. 131, bilj. br. 1), pa ne smatram potrebnim to još jednom ponavljati. Unatoč tome, većina domaćih stručnjaka nastavila je koristiti uobičajeni oblik majstorova prezimena. Umjesto bilo kakvog dodatnog objašnjenja donosim fotografije prezimena zapisana u izvornim dokumentima (sl. 1), tako da oni koji imaju iskustva sa srednjovjekovnim spisima mogu sami izvući zaključak o njegovu izvornom obliku.

⁴⁹ Petar KOLENDIĆ, 1920., str. 124–125; K. PRIJATELJ, *Juraj Čulinović*, Zagreb, 1961., str. 16, 17; K. PRIJATELJ, 1979.–1982., str. 246; K. PRIJATELJ, 1983., str. 26; I. FISKOVIĆ, O značenju i porijeklu renesansnih reljefa na portalu Kneževog dvora u Dubrovniku, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 26, Split, 1986.–1987., str. 211; J. BELAMARIĆ, 1996., str. 33–34.

⁵⁰ J. BELAMARIĆ, 1996., str. 38–40.

⁵¹ P. KOLENDIĆ, 1920., str. 125.

⁵² "*Magnificus dominus comes existens vuha cum iudicibus suis sub logia Sancti Laurentii et (ad – prekritzeno) audita petitionem oretenus facta per magistrum Doimum pictorem nomine Marini filii sui petentem et cum instantia requirentem cogi et compeli debere ser Lucetum Nicole presentem, audientem et intelligentem ad sibi dandum et relasandum vnum terrenum per ipsum emptum in contrata Pisanicham a ser Iacobo Sfoitnich pretio librarum centum octuaginta paruorum et sibi faciendum instrumentum cessione eiusdem terreni, et hoc quia iam pluribus diebus et mensibus presentavit denaria in cancellaria comunis nomine predicti Marini filii sui intendens illud iure affinitatis recuperare secundum formam statutis et cetera. ...*" (DAZd, SSA, kut. 11, sv. 25/2, fol. 26').

godine. Ujedno je od njih kupio još vune u vrijednosti 200 libara.⁵³ Ni u ovom dokumentu nije navedeno njegovo zanimanje, ali je zato uz njegovo ime oznaka "ser", koja upućuje na određeni ugled i bogatstvo.

Marinelo se ponovno spominje 13. listopada 1461. godine, kada u Splitu kupuje od marangona Marina Vladunovića dva vinograda na Poljudu.⁵⁴ Odmah zatim stranke se dogovaraju o mogućnosti ponovnog otkupa rečenih vinograda od strane prodavača do kolovoza sljedeće godine.⁵⁵ U prvom od dvaju dokumenata Marinelo je označen kao slikar. Nekoliko dana kasnije, 24. listopada, njegova sluškinja Margita, kći Mateja Opančara iz Zadra izjavljuje da je Marinelo podmirio sva dugovanja u vezi s njenim radom, osim stotine libara koje joj je njegov otac Dujam oporučno ostavio za dotu.⁵⁶ Već

⁵³ "... *Ser Marinus quondam magistri Doimi pictoris ciuis Spaleti non per errorem sed sponte et ex certa sciencia tanquam heres ut aseruit et bona tenens dicti quondam magistri Doimi patris suis per se suosque heredes et successores promisit et se obligauit ser Nicolao de Ventura quondam ser Georgii et ser Iohanni quondam Guielmi eius genero mercatoribus et ciuibus Iadre ibi presentibus et stipulantibus pro se eorumque heredibus et successoribus realiter et cum effectu dare, soluere et numerare libras centum nonaginta septem soldorum duodecim paruorum in duobus terminis videlicet libras centum paruorum per totum mensem septembris proxime futurum et residuum dicte quantitatis videlicet libras nonaginta septem soldorum 12 paruorum usque ad festum Natiuitatis Domini similiter proxime venturum, quas libras 197 soldorum 12 paruorum dictus quondam eius pater dictis creditoribus dare et soluere debebat pro certis lanis ab ipsis creditoribus habentis et emptis anno preterito videlicet die 26 mensis iulii in 1458 preterea. Idem ser Marinus suo proprio nomine et per se suosque heredes et successores dixit et confessus fuit se esse debitorem ac dare et soluere debere dictis ser Nicolao et ser Iohanni libras ducentas paruorum et hoc nominati pro centum dechalatris lane hodie ab ipsis empte, habite et recepte integraliter hic Iadre ad soldorum 40 pro singulo dechalatro, quas libras ducentas paruorum idem ser Marinus per se suosque heredes et successores solemniter promisit et se obligauit dictis creditoribus pro se eorumque heredibus et successoribus stipulantibus realiter et cum effectu omni dilacione et contradictione prorsus remotis dare, soluere et numerare usque ad vnum annum incepturis die 25 mensis iulii proxime futurum et vt sequente finituris hic in Iadra. Pro quo toto debito videlicet pro quolibet libris trecentis nonaginta septem soldorum 12 paruorum idem debitor obligauit dictis creditoribus omnia et singula sua bona presentia et futura ..."* (DAZd, ZB, Iohanes de Calcina, B V, F VIII/A5, fol. CCXLIIII–CCXLIIII); C. FISKOVIĆ, 1959., str. 186; E. HILJE, 1999., str. 122.

⁵⁴ "... *Marinus Vladunouich marangonus de Spaletto dedit, vendidit et tradidit Marinello pictori quondam magistri Doymi ciui et habitatori Spaleti ... vnam suam vineam ... vretenorum vndecim uel circa in Palude campi Spaleti ... Item vnam aliam vineam vretenorum quinque uel circa ... contiguo superscriptis aliis terrenis et iuxta vineam superscriptam ... pro pretio librarum quadraginta quinque paruorum quos dictus venditor contentus et confessus fuit in integrum habuisse et recepisse a dicto emptore ..."* (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/1, fol. 17).

⁵⁵ "... *Cum Marinus Vladanouich marangonus vendiderit Marinello quondam magistri Doymi pictoris: primo vnam suam vineam vretenorum vndecim uel circa in Palude campi Spaleti ... Item vnam aliam vineam vretenorum quinque uel circa in dicto loco ... predictus Marinellus promisit et conuenit ipsi Marino ... quod si dictus Marinus vsque ad medium mensem augusti proxime futurum in 1462. dicto Marinello pretium restituerit supradictum (eide – prekríženo) easdem vineas, idem Marinellus ei pro dicto pretio restituet ... ipsis vineas ..."* (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/1, fol. 18).

⁵⁶ "... *Margita filia Mathei Opancara de Iadra seruitialis (Doymi – prekríženo) Marineli quondam magistri Doymi pictoris de Spaletto fuit confessa et contenta habuisse et recepisse in integrum a dicto Marinello omne idem et totum quod habere restabat de ratione mercedis sue famulandi tam dicto quondam magistro*

sutradan Marinelo isplaćuje zastupnicima kapele sv. Jerolima u crkvi sv. Duha u Splitu pedeset libara koje je rečenoj kapeli oporučno ostavio njegov otac.⁵⁷ S obzirom na to da je od Dujmove smrti prošlo više od dvije godine, navedeni dokumenti otkrivaju Marinelovu nevoljkost da brzo i efikasno razrješava nagomilana dugovanja. Takav odnos prema vjerovnicima obilježiti će praktički čitav njegov život, a neki od njih će tek nakon njegove smrti uspjeti ostvariti svoja potraživanja.

Dana 18. siječnja 1462. godine spominje se teren slikara Marinela pok. Dujma na lokalitetu Kozučar,⁵⁸ a 27. srpnja iste godine Marinelo se spominje u Splitu kao svjedok.⁵⁹ Dana 7. rujna 1463. godine javlja se u Šibeniku kao zastupnik svoje žene Deše u sporu s njenim bivšim skrbnikom Bartulom Nikolinim Sporčićem i izvršiteljem posljednje volje njenog oca Bartulom Ivanovim Sporčićem oko ostavštine njenih roditelja.⁶⁰ Iz glomazne i razvučene isprave o presudi⁶¹ saznajemo da je Marinelova žena bila kći šibenskog zlatara Stjepana Ivanova,⁶² da joj se mati zvala Margarita, a pokojna sestra Simoneta,⁶³ te da je

Doymo quam ipsi Marinello usque in presentem diem, ac omne et totam idem quod sibi per dictum quondam magistrum Doymum in eius testamento relictum est exceptis tamen libras centum paruorum sibi dimissis pro maritare ..." (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/1, fol. 25–25').

⁵⁷ *"Nobiles viri ser Michael quondam ser Francisci de Auantio vti procurator decursus capelle Sancti Hieronimi de ecclesia Sancti Spiritus de Spaletto ac ser Michael Laurentii vti in presentiarum procurator dicte capelle fuerunt confessi et contenti habuisse et recepisse in integrum a Marinelo quondam magistri Doymi pictoris inter denarios et res datas dicte capelle in pluribus vicibus libras quinquaginta paruorum nomine et occasione certi legati facti dicte capelle per dictum quondam magistrum Doymum in suo testamento ..."* (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/1, fol. 27).

⁵⁸ *"... positum in campo Spaleti ad Cozuciar, iuxta terrenum Marinelli quondam magistri Doymi pictoris ..."* (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/2, fol. 60').

⁵⁹ *"... presentibus Marinello pictore quondam magistri Doymi pictoris ciue Spaleti ..."* (Arhiv HAZU, II d 155, sv. VI, fol. 16').

⁶⁰ *"... Nos Ludouicus Baffo ... comes et capitaneus Sibenici cum nostra curia ... audita petitione ser Marinelli quondam magistri Doymi de Spaletto tanquam mariti et procuratoris done Disse eius vxoris contra et aduersus ser Bartholum olim ser Nicolai Sporcich tanquam datum (?) tutorem suprascripte done Disse et olim Simonete eius sorori que obiit in pupillari etate, filiarum olim magistri Stephani quondam Iohannatus aurificis, qui dicebant obiit abintestato, et contra et aduersus ser Bartholum quondam ser Iohannatus Sporcich tanquam commissarium institutus testamenti dicti olim magistri Stephani ... cum dicti tutor et commissarius gubernauerunt bona stabilia et mobilia, affectus et introitus bonorum dicte tutorie et commissarie ... incipiendo de 1443 (die 15 mensis ianuarii – prekrizeno) usque 1458 quousque dicta dona Disa peruenit ad etatem legitimam et ipsa cepit gubernare predicta bona ... terminamus et sententiamus quod ipse soluere et satisfacere debeat predicto ser Marinello suprascripto nomine ... librarum sexaginta quinque in anno prout ad incantum ut supra uenditi fuerunt dicti introitus ..."* (DAZd, ŠNA, kut. 16/III, Karotus Vitale, F 15/Vb2, fol. 95–99); P. KOLENDIĆ, 1920., str. 125, bilj. br. 1.

⁶¹ Koliko god bili zanimljivi podatci o imovini, dužnicima, zlatarima koji su zakupili Stjepanov dućan ili kupili njegov alat, podrobna analiza ovoga dokumenta oduzela bi nam previše prostora.

⁶² Zlatar Stjepan pok. Ivana, zvani Skočibuha često se spominje u šibenskim dokumentima iz druge četvrtine 15. stoljeća, a dana 2. svibnja 1444. godine sastavljen je popis njegovih dobara (DAZd, ŠNA, kut. 11/II, Antonio Campolongo, F 10/VIIc, fol. 128–130').

⁶³ Oba ova imena javit će se kasnije kao imena Marinelovih kćeri.

postala punoljetnom 1458. godine. Marinelo se po svemu sudeći nešto duže zadržao u Šibeniku, pa ga je 22. listopada 1463. godine kipar Juraj Dalmatinac izabrao svojim zastupnikom u sporu sa splitskim marangonom Dminom Radinovićem.⁶⁴

Sljedeće godine, dana 18. lipnja Marinko se javlja u Padovi, gdje mu je Francesco Squarcione dao punomoć da u Šibeniku preuzme neke novce, stvari i crteže od slikara Jurja Čulinovića.⁶⁵ Nije nam poznato koji je posao doveo Marinela u Padovu, niti kakve su bile njegove veze s Francescom Squarcioneom, no činjenica da mu je Squarcione izdao punomoć da ga zastupa u tako važnoj stvari, koju prije toga nisu uspjeli razriješiti Juraj Dalmatinac i zadarski bilježnik Gianfrancesco Grisini,⁶⁶ ukazuje na to da je u njega imao povjerenja. Čini se ipak da to povjerenje nije bilo sasvim opravdano jer Marinelo u konačnici te crteže nije donio u Padovu.⁶⁷

⁶⁴ "... *Ibique magister Georgius quondam Mathei protus lapicidarum fabrice Sancti Iacobi de Sibenico omni modo, iura, via et forma quibus melius potuit fecit et instituit suum uerum et legitimum procuratorem, actorem, factorem et cetera ser Marinellum quondam magistri Doymi pictoris de Spaleto absentem tanquam presentem, cum potestatem substituendi et cetera. Et hoc specialiter ad respondendum et defendendum causam et litem quam habet cum magistro Dmino Radinouits marangono de Spaleto occasione duorum mensium quibus commoratus fuit Braçie cum ipso magistro Georgio. Item ad petendum, exigendum et recuperandum expensas dictorum duorum mensium et de receptis finem et generalem quietationem faciendum. ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 17, 17/II, 17/III, Ilija Banjvarić, F 13/d, fol. 139"); D. FREY, 1913., nr. 124; P. KOLENDIĆ, Stube na crkvi Sv. Ivana u Šibeniku, *Starinar SANU*, III/1, Beograd, 1923., str. 90; I. FISKOVIĆ, Neki vidovi umjetničkog djelovanja Jurja Dalmatinca u Šibeniku i Splitu, *Radovi Zavoda JAZU u Zadru*, 27–28, Zadar, 1981., str. 172.

⁶⁵ "... *Ibique magister Franciscus Squarzonus pictor quondam ser Iohannis, habitator Padue in contrata Bressalei Sancti Antonii Confessoris, omni modo, iure, via et forma quibus magis et melius de iure fieri potuit et potui fecit, constituit, creauit et ordinauit prouidum virum ser Marinellum, filium quondam magistri Doymi pictoris de Spalatio, ibidem habitatorem, presentem et acceptantem, specialiter et nominatim ad petendum, exigendum et recuperandum (et recuperandum omnes et singulas denariorum, rerum et bonorum quantitates et designorum a pictoria, in quibus dictus – sve prekríženo) a magistro Georgio quondam Tomasii dicto Chiulinouich, habitatore in terra Sibbinici Dalmacie loci siue eius districtu, omnes et singulas denariorum, rerum et bonorum quantitates ac designorum a pictoria, in quibus dictus magister Georgius tenetur et obligatus est dicto constituenti qualibet ratione et causa, tam cum scriptura quam sine scriptura publica aut priuata, et, si opus fuerit, pro dictis denariis et rebus exigendis et recuperandis ad comparandum coram magnifico domino .. (točkice u izvorniku, zatim prazno) potestate dicte terre Sibinici et coram quocumque alio iudicente dicti loci ac coram quocumque alio iudice, potestate siue rectore cuiuslibet alterius ciuitatis et loci sub quorum iurisdictione dictus magister Georgius foret subiectus, ad faciendum omnia et singula acta, tam in iudicio quam extra iuditioni, que fuerunt necessaria, requisita et opportuna, tam in agendo quam in deffendendo. ...*" (Archivio di Stato Padova – dalje ASP, Notarile, t. 777, Guglielmo Brottura, fol. 373'–374'); Vittorio LAZZARINI – Andrea MOSCHETTI, Documenti relativi alla pittura padovana del secolo XV, *Nuovo Archivio Veneto*, n. s. XV, Venezia, 1908., str. 160–161, doc. L; Zahvaljujem kolegici Alberti de Nicolò Salmazo koja mi je priskrbila kopije svih relevantnih dokumenata iz padovanskog arhiva.

⁶⁶ V. LAZZARINI – A. MOSCHETTI, 1908., str. 160, doc. XLIX; P. KOLENDIĆ, 1920., str. 123.

⁶⁷ Igor Fisković navodi da je Marinelo rečene crteže vratio 1474. godine (I. FISKOVIĆ, 1986.–1987., str. 211). Pri tom se poziva na ispise padovanskih dokumenata V. Lazzarinija i A. Moschettija. Međutim, niti u tim ispisima (V. LAZZARINI-A. MOSCHETTI, 1908., str. 160, doc. XLIX, 160–161, doc. L, 169–170, doc. LXI) niti u izvornim dokumentima vezanim uz čitav slučaj (1462., ASP, Notarile, t. 1175, Donato de Noventa,

Dana 28. lipnja 1465. godine Marinelo je ponovno u Šibeniku, gdje se pojavljuje kao zastupnik svoje žene Deše u poslovima s već spomenutim Bartulom Nikolinim Sporčićem.⁶⁸ Mjesec dana kasnije, 31. srpnja, prior šibenskog dominikanskog samostana i slikar Nikola Vladanov biraju kipara Jurja Dalmatinca i slikara Marinela kao suce u međusobnom sporu i procjenitelje vrijednosti materijala i rada što ga je Nikola uložio u izradu slike za oltar Blažene Djevice Marije u crkvi rečenog samostana. Dvojica majstora su trebala u roku od osam dana procijeniti vrijednost slikareva rada.⁶⁹ Doista, već 5. kolovoza donijeli su svoj stručni sud u kojem su specificirali pojedine troškove koje je Nikola imao pri izradi rečene slike; za drvo i za rezbarenje tabernakula deset dukata, za zlato i srebro te pozlaćivanje cijelog tabernakula i likova s oko tisuću zlatnih listića deset dukata, za izradu i apliciranje spomenute pozlate šest i pol dukata, za upotrijebljene boje i njihovo nanošenje na sliku pet dukata, za oslikavanje triju likova dva dukata, za zaradu samog Nikole četiri i pol dukata.⁷⁰

fol. 17–17'; 1464., ASP, Notarile, t. 777, Guglielmo Brottura, fol. 373'–374'; 1467., DAZd, ŠNA, kut. 18/I, Cristoforo q. Andrea, F g, fol. 32'–33'; 1467., DAZd, ŠNA, kut. 19, F IIb, Melchior Sabino, fol. 56; 1474., ASP, Notarile, t. 2696, Giovanni Francesco dalle Chiodare, fol. 394–394'; 1488., ASP, Notarile, t. 1375, Gaspard de Bovolenta, fol. 288–288'; Isto, fol. 455–455') nigdje se ne navodi da su crteži doista vraćeni, nego je 1474. godine, kada je Marinelo već bio u turskom ropstvu, Čulinović uvjerio Francescovog sina Bernardina da je te crteže uredno predao te od njega dobio punomoć da ih preuzme od Marinela (vidi bilj. br. 110). A budući da Čulinović u tome nije uspio, Bernardin je radi dobivanja svojih stvari od Marinelovih nasljednika 1488. godine imenovao zastupnikom šibenskog bilježnika Danijela Campolonga (vidi bilj. br. 143).

⁶⁸ "... *Ser Bartholus quondam Nicolai Sporcich accepit terminum voluntariam soluendi Marinello quondam magistri Doymi pictoris de Spaleto tanquam procuratori done Disse uxoris sue ad tempus 4 ad quod conuenit secum siue cum dona Radiza mater ipsius ser Bartholi vti constat instrumento fideiussionis libras sexaginta tres paruorum pro 4^{or} partites afflictuum et pro 1^a partia libras 15 sententia lata die 7 septembris 1463 ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 16/III, Karotus Vitale, F 15/Ve, fol. 221).

⁶⁹ "... *Ibique dominus frater Georgius de Iadra prior conuentus Sancti Dominici de Sibenico cum assensu et uoluntate ser Nicolai Draganich procuratoris dicti conuentus et ser Cipriani Diuinich etiam procuratoris ibi presentium ex vna parte et magister Nicolaus Lancilago pictor suo nomine ex altera parte se de iure et de facto compromiserunt in magistrum Georgium Mathei lapicidam et in magistrum Marinellum pictorem de Spaleto eligentes ipsos in arbitros et arbitratos suos ad extimandum laborerium factum per dictum magistrum Nicolaum in anchona Glorioso Virginis Marie posita super altari ipsius Glorioso Virginis in ecclesia dicti conuentus, et contractum ipse magister Nicolaus meritis fuerit pro eius mercede et rebus eius positus in dicto laborerio et hoc usque dies 8 proxime futuros. Promittentes dictis nominibus se firma rataque habituros quecunque per ipsos duos arbitratos et arbitros infra dictum terminum dictum, declaratum et sententiatum fuerit, sub pena libris 100 paruorum soluenda a parte contrafaciente alteri parti. ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 16/III, Karotus Vitale, F 15/Na6, fol. 278).

⁷⁰ "... *Nos magister Georgius Mathei lapicida et magister Marinellus Doymi pictor arbitri et arbitratos electi ad uidendum, examinandum et declarandum ac sententiandum contractum (?) magister Nicolaus Lancilago meritis fuerit pro sua mercede et rebus eius per ipsum positus in laborerio anchone altaris Glorioso Virginis Marie positus in ecclesia Sancti Dominici de Sibenico, visa libertate nobis concessa per vtranque partes in earum suprascripto compromisso scripto manu Karoti Vitalis cancellarii comunis Sibenici die vltimo mensis iunii proxime preteriti, et viso et examinato cum diligentia toto dicto laborerio particulatam et consideratam mercede quam meritis est ipse magister Nicolaus pro suo labore et valore rerum per ipsum positatum in eodem laborerio, inuocato precioso (?) nomine IESV CHRISTI a quo omnia*

Dana 5. listopada 1465. godine Marinelo se ponovno javlja u Splitu. Tog je dana svojim pokretnim dobrima i nekretninama pružio garanciju Mihovilu de Avanciju, koji je jamčio u njegovo ime za iznos od stojednog i pol dukata Venturiju Engleschiju, vezano uz Marinelov dug prema Bartulu Šporčiću iz Šibenika.⁷¹ Dugovi, jamstva i postojeća imovina kao osiguranje za isplatu potraživanja, ukazuju na put kojim će Marinelovi poslovi krenuti ubuduće, da bi ga na kraju doveli i u dužnički zatvor. Marinelo se u Splitu spominje kao svjedok 4. studenog iste godine⁷² i 2. srpnja 1466. godine.⁷³

Dana 19. siječnja 1467. godine slikar Juraj Čulinović je u Šibeniku uzeo za zastupnika svoga punca Jurja Dalmatinca u parnici protiv slikara Marinela Vučkovića, kao zastupnika Francesca Squaracionea, te protiv njega i obitelji Radoslavčić zbog neke slike u katedrali.⁷⁴

uera, iusta et recta iudicia procedunt, dicimus et declaramus dictum magistrum Nicolaum meruisse pro lignamine per ipsum posito in dictum laborerium et pro intaleo tabernaculi ducatos decem auri. Item pro auro et argento argentando et aurando toto tabernaculo predicto et figuras in quo fuerat pecia circa milles, declaramus habere debere ducatos decem. Item pro inzessando et ponendo in opus dictum aurum ducatos sex cum dimidio, et pro azuro et aliis coloribus et pro ponendo in opus ipsos colores ducatos quinque, et pro colorando tres figuras ducatos duos, et pro lucra ipsius magistri Nicolai ducatos quatuor cum dimidio, que omnes summe suprascripte capiunt in toto ducatos triginta octo. ..." (DAZd, ŠNA, kut. 16/III, Karotus Vitale, F 15/Va6, fol. 278–278*); P. KOLENDIĆ, 1920., str. 124; K. PRIJATELJ, 1979–1982., str. 245; I. FISKOVIĆ, 1981., str. 172; Temeljem navedene procjene šibenski je knez 14. kolovoza presudio da je Nikola dužan vratiti dominikancima trideset i jednu libru i deset solada (DAZd, ŠNA, kut. 16/III, Karotus Vitale, F 15/Ve, fol. 231).

⁷¹ "*Marinellus quondam Doymi pictoris volens seruare in dominem nobilem virum ser Michaellem de Auantio pro fideiussione et assecurationem quam dictus ser Michael fecit constituens se debi(t)orem ser Venture Engleschi pro eadem Marinello de ducatis centum et vno cum dimidio in terminis expressis dicte fideiussionis ... quod sit et se obligauit dare et soluere dicto ser Venture per totum mensis nou(embris) proxime futurum ducatos quinquaginta (supra) terminum expressum in dicto instrumento de pecuniis quas ipse Marinellus debere habere a ser (Iacobo – prekriziženo) Bartholo Sporcich de Sybenico, et casu quo dictus Marinellus non posset attendere dictum terminum ... voluit et contentus fuit quod prefatus (ser) Michael possit penes et ... (oštećeno) ... in suis vinis et aliis mobi(libus) ... vendi facere pro satisfactio(ne) ... termini siue strepitu et ... (precii). Item pro aliis ducatos (quinquaginta) vno cum dimidio soluendis in (die) Resurrectionis dominice de 1467 ob... ... prefato ser Michaeli casu quo ... terminum non seruaret ... videlicet vnum terrenum vretenorum decem uel circa positum in loco dicto Bol ... Item vnum terrenum vretenorum quatuor uel circa positum in loco dicto Brodariza ... Que terrena obligauit dicto ser Michaeli tanquam bona mobilia ..."* (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 29/2, fol. 16'–17').

⁷² "*... Actum Spalati in logia Sancti Laurentii, ... presentibus domino Iacobo de Auantio canonico Spalatensis et Marinello pictore.*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 29/2, fol. 37).

⁷³ "*... Actum Spaleti in cancellaria comunis, coram ser Michaelle de Auantio examinatore, presentibus Dominico Rubesco et Marine(llo) pictore ..."* (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 29/2, fol. 120–120').

⁷⁴ "*... Ibiq[ue] magister Georgius quondam Thomasi pictor, habitator Sibenici, omnibus modo, via, iure et forma quibus melius sciuit ac potuit fecit, constituit, creauit et ordinauit suum uerum et legitimum procuratorem et aduocatum ac actorem, factorem et negotiorum suorum gestorum, missum ac nuncium specialem magistrum Georgium quondam Mathei lapicida (!), socerum suum, absentem tanquam presentem, cum plenissima potestate et libertate substituendi vnum aut plures procuratores et aduocatos et reuocandi et alios de nouo reassumendi, hoc mandato firmo manente, specialiter et expresse in causa quam ipse constitutus habet cum magistro Marinello, pictore de Spaleto, uti procuratore magistri Squarizoni, ut constabat instrumento procurationis, ac etiam in causa cuiusdam anchonie siue pale, quam habet cum ipso Marinello siue ser Georgio Radoslafcich, ac in quibuscumque aliis causis quomodocumque et*

Sam sadržaj sporova nije naveden, no očito je da tri i pol godine nakon što ga je Squarcione imenovao zastupnikom, Marinelo još uvijek nije uspio razriješiti potraživanja prema Čulinoviću. Što se tiče slike obitelji Radoslavčić, zacijelo je u pitanju ona koju se još 19. listopada 1448. godine obvezao izraditi Marinelov otac Dujam.⁷⁵ O tome kakva je bila Čulinovićeva uloga u dovršenju te slike, moguće je tek spekulirati. No, iz navedene punomoći može se zaključiti da je Marinelo, kao Dujmov nasljednik, ostao dužan Čulinoviću dio novca koji je Dujam dobio za izradu slike. Petar Kolendić pretpostavlja da je Čulinović kao mladi slikar pomagao Dujmu u radu na slici⁷⁶ te da za to nije bio plaćen. Čini mi se ipak vjerojatnijim da je slika ostala nedovršena (ili ju je trebalo popravljati) te da je Čulinović u dogovoru s Marinelom dovršio posao, ali da za to nije bio u potpunosti isplaćen. Dakako, u tom se slučaju nameće pitanje zašto Marinelo, koji je također bio izučeni slikar, nije sam dovršio spomenutu sliku, nego je umjesto toga angažirao drugog majstora.⁷⁷

Mjeseć dana kasnije, 17. veljače, Juraj Dalmatinac i Marinelo su se sastali u Šibeniku i tom je prilikom Marinelo, u ime Francesca Squarcionea, primio od Dalmatinca dvadeset i četiri dukata, kao dio iznosa od četrdeset i četiri dukata koji je Čulinović bio dužan isplatiti temeljem jedne presude te dvadeset solada za troškove postupka.⁷⁸ Nažalost, ni datum ni sadržaj spomenute presude nisu navedeni pa ne možemo znati jesu li njom obuhvaćena sva Squarcioneova potraživanja što su u punomoći koju je dao Marinelu navedena kao "novci, stvari, dobra i crteži".⁷⁹

qualitercumque. ..." (DAZd, ŠNA, kut. 18/I, Cristoforo q. Andrea, F g, fol. 32'–33); I. KUKULJEVIĆ, 1858.–60., str. 260; A. FOSCO, *La Cattedrale di Sebenico ed il suo Architetto Giorgio Dalmatico*, Zara, 1873., str. 16; ISTI, *La cattedrale di Sebenico ed il suo architetto Giorgio Orsini detto Dalmatico, secunda edizione accresciuta ed illustrata*, Sebenico, 1893., str. 43; P. KOLENDIĆ, 1920., str. 133, dok. br. 15; A. DUDAN, 1922., str. 379.

⁷⁵ Vidi bilj. br. 24.

⁷⁶ Iz te hipoteze izveden je zaključak da je Čulinović svoja prva slikarska znanja stekao upravo u Dujmovoј radionici (P. KOLENDIĆ, 1920., str. 118, 123).

⁷⁷ Nažalost, oskudni arhivski zapisi, koji uglavnom proizlaze tek iz sporova i neslaganja, teško mogu do kraja ocrtati složenu sliku odnosa među istaknutim dalmatinskim umjetnicima. Svakako je između Marinela i Čulinovića postojala određena veza, što bi moglo upućivati na to da su dio svoje mladosti proveli zajedno u Dujmovoј radionici.

⁷⁸ "... *Ibique ser Marinellus Doimi de Spalato, uti procurator et procuratorio nomine magistri Francisci Squarconi de Padua pictoris contentus et confessus fuit habuisse et manualiter recipisse et reuersa habuit et recepit in presentia dictorum testium et mei notarii infrascripti pro parte vnius sententie ducatorum quadriginta quatuor, late in fauorem dicti magistri Marinelli dicto nomine et contra magistrum Georgium pictorem a magistro Georgio lapicida (q – prekrizeno), socero dicti magistri Georgii pictoris, et fideiussorio nomine eiusdem eius generi soluentis ducatos viginti quatuor auri boni et iusti ponderis et soldos viginti pro expensis, pro quibus ducatis 24 soldos 20 ut supra habitis et receptis dictus magister Marinellus renuntians exceptioni non habite et non manualiter recepte dicte pecunie et spei future numerationis ac exceptioni doli mali condicionis simulate et sine causa uel ex la (!) iusta causa fecit per se et heredes suos ac dicti eius constituentis (fecit – prekrizeno) dicto magistro Georgio lapicide presenti et pro se et heredibus suis stipulanti et recipienti finem et quietationem cum pacto de amplius non petendo.*" (DAZd, ŠNA, kut. 19, F IIb, Melchior Sabino, fol. 56); P. KOLENDIĆ, 1920., str. 133, dok. br. 16.

⁷⁹ Vidi bilj. br. 65.

Dana 12. ožujka 1467. godine Marinelo je, kao nasljednik i izvršitelj oporuke svog oca Dujma, zajedno s ostalom dvojicom izvršitelja prodao na dražbi jedno zemljište blizu Splita, kod Pisanog kamena, za cijenu od dvadeset i osam dukata.⁸⁰ Prodavanje naslijeđa, pogotovo kad nije u funkciji ulaganja u poslove, upućuje na to da se Marinelova financijska situacija vremenom sve više pogoršavala. Marinelo se još jednom spominje kao svjedok 5. lipnja 1467. godine,⁸¹ a 26. listopada iste godine kao nasljednik i izvršitelj oporuke svog oca Dujma, zajedno s još jednim izvršiteljem, prodaje na dražbi kuću u Splitu kod crkve sv. Duha za cijenu od dvanaest dukata.⁸² Malena cijena upućuje na neku sasvim skromnu nastambu, ali činjenica da se nastavlja rasprodaja imovine, otkriva sve ozbiljnije financijske probleme u koje je Marinelo upadao.

Dana 23. prosinca 1467. godine splitski općinski službenik je pozvao Marinela da u roku od tri dana otkupi neke predmete vrijedne trideset i šest solada koje je založio,⁸³ a 9. siječnja sljedeće godine pozvan je da otkupi iz zaloga neku dugmad vrijednu pet libara.⁸⁴ Sitni iznosi o kojima je riječ, upućuju na to da je Marinelo u to vrijeme davao neke predmete u zalog da bi osigurao novac za svakodnevno preživljavanje. To upućuje na to da, unatoč tome što je bio izučeni majstor, Marinelo nije živio od svog rada, nego od naslijeđenih dobara, trgovačkih poslova i uzimanja crkvenih prihoda u zakup.

Dana 31. svibnja 1468. godine Marinelo se javlja u Splitu kao svjedok,⁸⁵ a 16. siječnja sljedeće godine spori se s Lukom Balestrarićem i njegovom ženom.⁸⁶ Ta žena, kojoj nije

⁸⁰ "*Ser Baptista de Eugubio ... (oštećeno) Michael cimator commissarius et Marinellus comissarius, filius et heres quondam magistri Doymi pictoris, commissario nomine, incantate Ioanne plezius comunis Spalati in platea Sancti Laurentii et factis tribus mutis, dederunt et uendiderunt Antonio Xenchouich (?) pro se et fratre ac nomine ser Doymi patru sui et suorum heredibus recipienti et stipulanti vnum terrenum vretenorum 4 uel circa positum in loco dicto Pisani camii iuxta terrenum dictorum emptorum et iuxta terrenum monasterii Sancti Benedicti et viam vicinalem et cetera. Ad habendum, tenendum et possidendum et cetera, pro precio (libras – prekriženo) viginti octo ducatorum auri ...*" (DAZd, SSA, kut. 3a, sv. 11/B, fol. 27–28).

⁸¹ "... *presentibus Marinello pictore et Cosmo Baulich ...*" (DAZd, SSA, kut. 3a, sv. 11/B, fol. 34).

⁸² "... *Ibique ser Marinellus quondam ser Doimi Vuçhouich tanquam heres et comissarius dicti sui patris et Michael Pauli cimator tanquam comissarius datius (?) prefati olim Doymi ... uendiderunt incantate Matheo placario, discreto viro Matheo Boxichchouich de Cauodistria ... tanquam plus aliis offerenti ... vnam domum dicti Marinelli siue comissarie predictae positam in ciuitate noua Spaleti apud Sanctum Spiritum ... Et hoc pro pretio et pretii nomine ducatorum duodecim auri ...*" (DAZd, SSA, kut. 12, sv. 27/6, fol. 8'; Isto, sv. 28/2, fol. 13–13').

⁸³ "*Ad instantiam Stefani marangoni retulit ... notificasse Marinello Volçchouich ... trium dierum proxime futuris debeant ... pro soldis triginta sex et expensis aliquando uendetur et cetera.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 65); Dokument je oštećen, pa nije moguće utvrditi o čemu je točno riječ.

⁸⁴ "*Stefanus plezarius ad instantiam presbiteri Stefani Carepich de licencia ser Zanzii iudicis notificasse Marinello Volzchouich quod in termino dierum trium studeat exigere botonos quinquaginta sex sibi pigno(rat)os pro libris quinque et expensis alioquando et cetera.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 65).

⁸⁵ "... *presentibus Marinello Doimi pictoris ...*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/3, fol. 30').

⁸⁶ "*Marinellus pictor ad respondendum Luce Balestrariich et sue uxori et econtra.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/3, fol. 138').

navedeno ime, jest Margarita, kći Antuna Restinovića.⁸⁷ Sadržaj spora nije nam poznat, no svjedoči o vezama koje su se održale među nasljednicima dvojice slikara. Marinelo se ponovno spominje dva dana kasnije, kada je pozvan da otkupi iz zaloga neku odjeću.⁸⁸ Na istom mjestu u spisima umetnuta je isprava bez datacije, vjerojatno iz istog vremena, kojom zastupnici Marinelove djece, među kojima je i njegova žena Deša (Diša), traže zaštitu svoje imovine od Marinelovih vjerovnika.⁸⁹ Navedeni dokument upućuje na to da je Marinelo praktički bio pred bankrotom. Njegove poslovne i financijske probleme još bolje oslikava isprava od 2. rujna 1470. godine kojom ga je splitski nadbiskup oslobodio obveze isplaćivanja četverogodišnjeg zakupa prihoda samostana sv. Stjepana. Kao razlog je navedeno Marinelovo siromaštvo i teška situacija u kojoj se nalazi njegova obitelj, a između ostaloga citira se cedulja od 6. kolovoza 1467. godine, kojom se potvrđuje da je od ukupna iznosa od stodvadeset dukata za četverogodišnji zakup isplatio šezdeset dukata.⁹⁰ Može se zaključiti da je uzimanje u zakup prihoda rečene opatije bio izrazito

⁸⁷ Vidi bilj. br. 41.

⁸⁸ "*Marinello pictori factum est cognitum per Stefanum preconem antedictum de licencia ser Andree Marini quod exigat unam zoneam de pauonacio ad instantiam Ioannis Lourinouich (?) pro soldis 40 et expensis.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 82').

⁸⁹ "*Cum sit che neli zorni pasati la magnificancia de miser Gerolimo Marceli aserto prochurador de reuerendisimo miser Lorenzo Zane abia intrato in tenuta de certi dui magazeni li quali dizi esser de ser Marinelo fiol de quondam maistro Doimo per uigor de certi resti dele intrade dela habacia de San Stefano dele qual dizino dito ser Marinelo esser condutor per vigor de la qual tegnuda etiam afato far certe proclamacion chome se contine in qu...e, pel la qual chosa nui Antonio de Marin (?) e dona Margarita mia consorte defen(so)ri deli figlioli de ser Marinelo sopradito e de lor beni et eciam dona Disa mugler de dito ser Marinelo defensatrice e guuernatrice (del dito – prekriženo) deli figlioli del dito, cum miglor modo, uia, rason et forma quanto meglo posemo ala sopradita tenuta et eciam ale proclamacion fate per uigor de quela o(po)nemo, opstemo et contradizemo per le chazon e rason chome a loro etempo se mostrara, protestando ala parte aduersa per dani et interessi pora seguir per questa chazon in ducati 500 pregando vui miser lo chancilero per sacramenti che auete fato che questa nostra breue contradicion debiati meter neli ati uostri per fauor dele nostre rason et cetera.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 82a).

⁹⁰ "... Tenore presentium fidem facimus nos esse contentos (?) ac uelle quod Marinellus quondam Duymi pictoris de Spalato debitor noster de ducatis sexaginta auri uenetis pro resto afflictationis introituum monasterii nostri Sancti Stefani de Pinis diocesis Spalatensis, quos introitus idem Marinellus alias tenuit ad afflictum habeat et habere debeat terminum annorum quatuor inceptorum die prima mensis augusti proxime decursi ad persoluendum dictos ducatos sexaginta auri uenetos nobis uel habentibus ad id a nobis speciale mandationi, uidelicet ducatos quindecim anno quolibet per totum mensem iulii usque ad integram et completam solutionem que fieri debeat in dictis annis quatuor cum hac conditione, quod si dictos terminos et eorum quemlibet non obserauerit immediatam teneatur et debeat totum id quod soluere restabat persoluere, et quod conueniri et compelli possit et debeat ad dictam solutionem integraliter iuxta suum obligationis, et quod etiam procedi possit contra suos fideiussores et cetera. Ad statuendos autem terminos predictos annorum quatuor prefato Marinello mouit nos pauperias ac eis impotentia ad persoluendum, et eo quia familia grauatus est quam iux (?) suscintare (?) potest, volimus hoc compassionis et pittatie officium dega ipsum Marinellum exercere. In quorum omnium fidem has presentes litteras fieri et impressione nostri parui et consueti sigilli impressione muniti fecimus. Caesene, die secunda mensis septembris pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pauli diuina prouidentia pape secundi, anno tercio. Facemur per presentes habuisse et recepisse a Marinello quondam Duymi pictoris de Spalato florenos venetos auri et in auro tam sexaginta in pecunia numerata pro parte florenos venetorum centumviginti nobis ab eodem Marinello delatoris ratione administrationis fructuum abbacie

loš poslovni potez. Izgleda da je prve dvije godine zakupa urod opravdao ulaganje, ali su valjda uslijedile dvije loše godine i Marinelo više nije mogao isplatiti potraživanja.

Dokumenti koji slijede, otkrivaju da je Marinelo krajem 1470. i početkom 1471. godine na sve načine pokušavao podmiriti razna potraživanja i dugove, odgoditi pojedine isplate i izbjeći vjerovnike. Neobično je pritom da je tada još posjedovao neka zemljišta,⁹¹ ali se ipak nije odlučivao na prodaju nepokretnih dobara.

Dana 1. prosinca 1470. godine splitski je knez, temeljem zahtjeva Petra Zubine iz Zadra, presudio da je Marinelo dužan isplatiti dvjesto libara koje je njegov otac Dujam u svojoj oporuci, sastavljenoj 10. kolovoza 1458. godine, ostavio Petrovoj ženi Andrioli za dotu.⁹² Ta Andriola bila je kći slikara Ivana Petrova iz Milana, dugogodišnjeg Dujmova suradnika i prijatelja,⁹³ a navedeni legat joj je postao dostupan tek u studenom 1470. godine, kada se udala za Petra Zubinu.⁹⁴ Ta isplata, koja se nije mogla izbjeći, očito je Marinelu došla u najnezgodnije vrijeme. Nekoliko dana kasnije, 6. prosinca, Marinelo je pozvan da otkupi iz zaloga jednu bačvu punu vina i neku odjeću,⁹⁵ a 14. prosinca, umjesto da isplati Petra Zubinu u skladu s izrečenom presudom, sklopio je s njim dogovor da mu trećinu sume isplati u Zadru do blagdana Sv. Šimuna (8. listopada), drugu trećinu u roku od jedne godine, a ostatak iznosa u roku od još jedne godine. Kao dio prve isplate Marinelo je Petru dao raskošni pojas ukrašen zlatom i srebrom, vrijedan pet dukata, a za isplatu ostatka jamčio je svojim zemljišnim posjedom u Kožunaru.⁹⁶

nostre Sancti Stefani Spalatensi et ita de dictis florenis venetis sexaginta quitamus prefactum Marinellum et eius heredes per presentis manu nostra subscriptas et anulari sigillo nostro sigillatas et datas Cesene die sexto augusti 1467. ..." (Arhiv HAZU, II d 155, sv. VII, fol. 4–5).

⁹¹ Vjerojatno je još uvijek posjedovao i vinograd kod Šibenika, koji se spominje 6. travnja 1469. godine: "... *super terra archiepiscopatus Sibenici in loco vocato Ruyauae ... prope vineam magistri Marinelli pictoris de Spaleto ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 16/V, Karotus Vitale, F 15/III g1, fol. 34').

⁹² "... *Magnificus et generosus uir dominus Mapheus Leono dignissimus comes et capitaneus Spalati sedens ad bancum iuris solitum cum nobiles iuris ser Comulo de Petrachis, ser Nicolao Recenich, ser Petro Natale et ser Nicolao de Papalibus quondam ser Thomasii suis et comunis Spalati iudicibus, sententiauit Marinellum pictorem heredem quondam magistri Doimi sui patris et ser Baptistam de Augubio et magistrum Michaelem cimatore comissarios testamenti dicti quondam magistri D(oimi) ... ad dandum et soluendum ser Petro Zubina de Iadra procuratori done Andriole sue uxoris, vigore procure in eum facte die quatuordecimo nouembris proxime decursi manu Simonis quondam ser Damiani ciuis Iadre publici imperiali auctoritate notarii ... libras ducentas paruorum, vigore vnius legati facti per dictum quondam magistrum Doimum dicte done Andriole ut patet per eius testamentum scriptum manu ser Christofori Louato olim cancellarii comunis Spalati 1458, die (sexto decimo – prekrizeno) decimo augusti, et expensas.*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/3, fol. 314).

⁹³ Vidi E. HILJE, 1999., str. 94.

⁹⁴ Vidi E. HILJE, 1999., str. 119, bilj. 61, 62.

⁹⁵ "*Magistro Marinello pictori factum est cognitum per Stefanum precone cum licencia magnifici domini comitis quod exigit butam unam plenam uino uel circa forte galledarum uiginti quinque pro libris decem et uno mantello de rassa et uno capello et una camisia, ad petitionem Dobrilli famuli Marci Perlabeta.*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/2, fol. 187').

⁹⁶ "... *Magister Marinellus pictor de Spalato ... se obligauit dare et soluere ser Petro dicto Xubina de Iadra tanquam procuratori done Andriole sue uxoris, vigore legati facti dicte done Andriole per quondam*

Marinelo je pokušao osigurati dio novaca tako što je 4. siječnja 1471. godine dao u petogodišnji zakup svoje i ženine posjede u šibenskom distriktu.⁹⁷ Međutim, unatoč svim tim pokušajima, Marinelovi su poslovi zapali u tešku krizu. Sve skupa je završilo tako da se Marinelo na koncu našao u dužničkom zatvoru, o čemu svjedoči isprava od 25. ožujka 1471. godine. Toga dana je splitski plemić Mihovil de Avancio, namjeravajući Marinela osloboditi iz zatvora u koji je dospio na zahtjev Venture Meravilja⁹⁸ zbog duga od stajdnog i pol dukata, jamčio za slikara i obvezao se isplatiti vjerovniku navedenu sumu. Pritom je izjavio da je od Marinela primio osamdeset i četiri dukata u novcu, a za ostatak iznosa Marinelo je jamčio svojim posjedima. Također, budući da je Marinelo namjeravao napustiti Split i njegovo područje, izabrao je Mihovila za svog zastupnika radi podmirivanja duga vrijednošću terena, i to za života i poslije.⁹⁹

magistrum Doimum pictorem patrem dicti magistri Marinelli de libris ducentis paruorum, pro quo debito est facta sententia contra dictum magistrum Marinellum decursis diebus, pro quibus denariis uenerunt ad hanc compositionem hoc modo videlicet: quod dictus magister Marinellus promittit soluere dictas libras ducentas dicto ser Petro, videlicet libras sexaginta duas usque ad festum Sancti Simeonis proxime futurum in ladra quod erit octauo octobris proxime futurum, et totidem usque ad unum annum proxime eximi futurum, et reliquum tertium anno sequenti. Cum (ho)c quod dictus magister Marinellus suis expensis teneatur mittere dictos denarios Iadram (et) pro parte cuius debiti primi anni dictus ser Petrus uocat (?) se habere unum cingulum brocatum auro fulcitam argento pro ducatos quinque pro parte page primi anni, et pro securitate (dictus – prekríženo) dicti debiti dictus magister Marinellus consignauit ipsi (Ma – prekríženo) ser Petro procuratori antedicto unum suum terrenum positam a Cozumar vuretenorum circa uiginti septem, quod terrenum in casu quo non satisfecerit ipse magister Marinellus ut supra scriptum est sit et inteligatur pro securitate dicti debiti quod poni possit ad incantum et uendi sine alicuius conditione si ipse ser Marinellus non satisfecerit. Et si non satisfecit in prima aut secunda paga quod sit licitum dicto ser Petro astringi facere dictum magistrum Marinellum ad soluendum integram solutionem aut uendi facere terrenum sine screpitu et figura iudicii. ..." (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 31/1, fol. 15–15').

⁹⁷ "... Ibiqve ser Marinelus quondam magistri Doymi pictoris ... uendidit ... pro annis quinque proxime futuris suprascripto ser Simone Petri ... omnes et singulas fructus redditus peruentis introitus percipiendos in dictis quinque annis de omnibus et singulis possessionibus et terrenis arratoriis et vineatis positus in districtu Sibenici, tam que sunt vxoris dicti ser Marineli quam ipsius ser Marineli et suorum filiorum. Et hoc pro precio et nomine precii ducatorum decem auri pro singulo anno et introitibus singuli anni ..." (DAZd, ŠNA, kut. 19, F B/I, fol. 206').

⁹⁸ To je već spomenuti Ventura Engleschi (vidi E. HILJE, 2005., str. 53, bilj. br. 47.).

⁹⁹ "... Cum hoc sit quod alias tempore regiminis magnifici domini Iacobi Marcello olim dignissimi comitis Spalati fuerit carceratus magister Marinellus pictor quondam magistri Doimi de Spalato ad instantiam domini Venture Merauglia sui creditoris de ducatis centum uno cum dimidio, et pro hoc debito nobilis uir ser Michael de Auancio de Spalato uolens eximere dictum magistrum Marinellum de dictis carceribus fideiussit pro eo, et ultra hoc acceperit suam uoluntatem de dando dictos ducatos centum unum cum dimidio ipsi domino Uenture, de quibus dictus magister Marinellus soluit ducatos octuaginta quatuor inter denarios et unum terrenum quod est ad Merdechias, contrauis (?) ipse dominus Ventura se uocauerit habere dictos ducatos octuaginta quatuor a dicto ser Michael, et quare pro residuo talis debiti assecuratus fuerit dictus dominus Uentura super uno terreno dicti ser Marinelli in Raunize, ut dicti ser Michael et magister Marinellus dixerunt. Et quoniam ipse magister Marinellus intendit se absentare ad presens de Spalato et eius districtu, ne dictus ser Michael patiatum damnum pro predictis propterea, dictus magister Marinellus omnibus modo, uia, iure et forma quibus melius potuit et potui ex nunc constituit suum procuratorem presentem et acceptantem ipsum ser Michael, ita et taliter quod possit concordare dictum

Tako sročeni izričaj otkriva da je Marinelo već donio odluku o tome da se upusti u nesiguran i opasan pothvat – odlazak u rat. Naime, tri dana kasnije, 28. ožujka, Marinelo, budući da se iste večeri ukrcava u svojstvu pisara na ratnu galiju pod zapovjedništvom Ambroza Contarena, izabire za svoje zastupnike splitske plemiće Mihovila de Avancia, Mateja de Papalibusa i Komula de Petracha.¹⁰⁰

Tako se dogodilo da je Marinelo Vučković isplovio iz Splita da se više nikada ne vrati. Vjerojatno je prihvaćanje opasnog, ali dobro plaćenog posla¹⁰¹ bio u tom trenutku jedini način na koji je mogao osigurati egzistenciju za svoju brojnu obitelj. Pomalo zbunjuje podatak da se na galiju ukrcao u svojstvu pisara. Premda je poznato da su mnogi obrtnici, a posebno slikari, u to doba bili pismeni,¹⁰² ipak je neobično da je razina te pismenosti bila takva da se je na osnovi nje bilo moguće zaposliti kao pisar. Zapravo, postavlja se pitanje koja je vrsta školovanja Marinela osposobila za takav posao.¹⁰³

Premda se Marinelo više nije vratio, njegovo se ime i kasnije pojavljuje u velikom broju dokumenata koji oslikavaju poslovanje njegovih zastupnika, sudbinu njegove obitelji, ali i sudbinu samog Marinela. Tako se dana 29. studenog 1471. godine spominje

dominum Uenturam cum dicto terreno et sibi satisfacere de bonis ipsius magistri Marinelli usque ad integram solutionem residui quod ipse dominus Uentura habere debet. Et hoc possit facere tam in uita dicti magistri Marinelli quam post. ..." (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 31/1, fol. 47).

¹⁰⁰ "In Christi nomine amen. 1471, indictione quarta, die uero uigesimo octauo martii, in platea Sancti Laurentii Spalati, coram magnifico et generoso uiro domino Mapheo Leono dignissimo comite et capitaneo Spalati comparuit magister Marinellus pictor quondam magistri Doimi de Spalato asserens quod cum hac nocte proxime futura iturus sit pro scriuanello in gallea cuius est supra comitus dominus Ambrosius Contareno, et ad hoc ut prouideatur indemnitati sue et suorum filiorum, ex nunc omnibus modo, uia, iure et forma quibus melius potuit et potere fecit, constituit et ordinauit nobiles uiros ser Michaellem de Auancio, ser Matheum de Papalibus et ser Comulus de Petrachis presentes et acceptantes suos ueros et legitimos procuratores et quolibet ipsorum insolidum, ita quod occupantis condicio potior non existat sed quod unus inceperit alterus mediare et finire possit, ad omnes suas lites et questiones quas habet uel habiturus est cum quacunque persona quacunque occasione, ad petitiones dandum et offerendum, lites contestandum, scripturas aduerse partis respondendum, testes, scripturas, instrumenta et iura quolibet producendum, in animam suam iurandum et suscipiendum cuiuslibet generis iuramentum, sententiam et sententias audiendum et executioni mitti faciendum et exigendum a quocunque suo debitore quicquid habere deberet, et de receptis finem et quietationem faciendum, et cautionem alteri parti, et generaliter omnia alia dicendum et faciendum et procurandum tanquam ipsemet constituens. ..." (Arhiv HAZU, II d 155, sv. VI, fol. 7–7').

¹⁰¹ U splitskim i šibenskim bilježničkim spisima iz druge polovine 15. stoljeća nalazi se veći broj oporuka koje su napravljene prije ukrcavanja mornara na mletačke ratne galije. To je zacijelo za mnoge ljude bio jedini mogući izlaz iz siromaštva.

¹⁰² Vidi E. HILJE, 1999., str. 37, bilj. 11; Već je bilo riječi o cedulji koju je Antun Restinović napisao svojom rukom (vidi bilj. br. 39).

¹⁰³ Uobičajeno je bilo da se mladi plemići školuju na sveučilištima u Italiji, prvenstveno u Padovi. Obrtnici su se, pak, u potpunosti školovali u radionicama svojih majstora. U dalmatinskim su gradovima, doduše, postojali učitelji kao plaćeni općinski službenici kod kojih su valjda osnove pismenosti mogli steći zainteresirani građani, ali teško da je razina tog školovanja mogla prozvesti stručne pisare. Međutim, spomen "trinaest bilježnica s različitim pokusima" u Marinelovu popisu dobara (vidi prilog br. 3.) upućuje na to da je on tijekom života intenzivno vježbao pisanje.

Marinelov posjed na Barkanju,¹⁰⁴ a 18. prosinca 1472. godine Mihovil de Avancio, kao zastupnik slikara Marinela, budući da ga svakodnevno opsjedaju Marinelovi vjerovnici, a posebno Ventura Meravilja, daje na dražbu Marinelov posjed na lokalitetu Gladnič.¹⁰⁵ Dana 8. travnja 1473. godine u Šibeniku se sređuju dugovanja vezana uz petogodišnji zakup Marinelovih posjeda. U ovoj se ispravi uz Marinelovu ženu Dešu već spominje i njen budući muž Jakomelo (Jakobelo) Mihovilov.¹⁰⁶

O financijskim problemima Marinelove obitelji svjedoči to što je njegova žena Deša tijekom 1473. godine u više navrata pozvana da otkupi razne predmete iz zaloga.¹⁰⁷ Međutim, još su postojali neki zemljišni posjedi na splitskom i šibenskom području koji su predstavljali određenu sigurnost,¹⁰⁸ a 5. prosinca te godine Deša je čak uspjela proširiti posjed na Gripama kupnjom vinograda.¹⁰⁹

¹⁰⁴ "... positum ad Barcagnum desuper salinas ser Zancii de Albertis ... ab uno latere a borea est terrenum magistri Georgii aurificis, a ponente terrenum Marinelli pictoris, ab austro apud terrenum ser Zancii, a leuante terrenum domine abbatisse Sancti Benedicti ..." (Arhiv HAZU, II d 155, sv. VII, fol. 50).

¹⁰⁵ "... Ibiqve nobilis uir ser Michael de Auancio procurator legitimus magistri Marinelli pictoris uidens quod quotidiē stimulatoribus ipsius Marinelli ad soluendum debita ipsius Marinelli et maxime (domino – prekriženo) a domino Uentura Meraueglia, posuit ad incantum unum terrenum dicti Marinelli vuretenorum octo uel circa positum in Gladnich pro soluendo sua debita in ratione librarum octo pro quolibet vureteno quod terrenum exigere possit ipse Marinellus aut alius suo nomine usque ad sex menses proxime futuris ..." (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 31/1, fol. 184–184).

¹⁰⁶ "... Cum ser Marinellum quondam magistri Doymi de Spaletto locasset omnes suos introitos existentes in Sibenico et eius districtu pro annis quinque ser Simoni mercatori, vti de dicta locationis asseruerunt constare in notis ser Antonii Martincich sub 1471, die 4. ianuarii, ad rationem ducatorum decem in anno, pro quibus uero quinque annis dictus ser Marinellus recepisse a dicto ser Simone ducatos quadraginta pro parte, uti in dicto instrumento patet ... idem ser Simone recepisset introitus duorum annorum (videlicet de 1473. et 1474. – prekriženo) possessionum prefati ser Iacomelli pro vxore sua et de relinquis tribus annis ad partes (?) donne Disse vxori dicti ser Marinelli, idem ser Simon per presens instrumentum cesit et dedit ac eidem assignauit medietatem introitus duorum annorum, videlicet de 1473. et de 1474. et introitus de 1475. libere eidem dedit et assignauit, et hoc quia idem Simon pro dicto quinto et ultimo anno nil soluit dicto ser Marinello, conditione quod ser Bartholus quondam ser Nicolai Sporcich uti plezius dicti (Iacomelli – prekriženo) Marinelli ibidem presens promisit et cum affectu se obligauit ... dare et soluere suprascripto ser Simoni ... ducatos decem auri ..." (DAZd, ŠNA, Kut. 18/II, Cristoforo q. Andree, F e2, fol. 40–40'); Petar Kolendić zaključuje da je Deša tada već živjela s Jakomelom dok još nisu stigle pouzdane vijesti da je Marinelo umro u turskom ropstvu (vidi P. KOLENDIĆ, 1920., str. 125, bilj. br. 1 (prema staroj paginaciji navodi da se isprava nalazi na fol. 38); Ipak, s obzirom na sadržaj samog dokumenta, smatram da takva pretpostavka nije utemeljena, tim više što je Marinelo zarobljen tek u prosincu 1473. godine (vidi prilog br. 3).

¹⁰⁷ 1473. 29. IV, "Done Desse uxori Marinelli pictoris factum est cognitum per Matheum preconem ut retulit de licencia ser Caroli iudicis quod exigat unum mantille brachiorum quinque pro soldos 40 et expensis ad petitionem magistri Bianchi calafati." (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/2, fol. 189); 1473. 20. V, "... Item Desse Marinelli p(icto)ris quod exigat botonos 19 et tres fibas argenti ad instantiam suprascripti." (Isto); 1473. 23. X, "Item Desse uxori Marinelli pictoris quod exigat unam uaginam de argento pro libre 2 soldos 4 ad petitionem Gregorii generi Caloram." (Isto, fol. 191).

¹⁰⁸ 1473. 11. VI, "... positum ad Barcagnum uersus Spalatum cuius terreni hi sunt confines: ... a meridie est terrenum Marinelli pictoris ..." (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/1, fol. 410); 1473. 7. VIII, "... positam in Primoria in contrata Sancti Martini ... a borea (e)st terrenum vineatum Marinelli pictoris ..." (DAZd, SSA,

Dana 2. siječnja 1474. godine imenovao je u Padovi Bernardin, sin pokojnog slikara Francesca Squarcionea, slikara Jurja Čulinovića svojim zastupnikom sa svrhom preuzimanja onih istih novaca, stvari i osamnaest crteža koje je Marinelo kao Francescov zastupnik preuzeo od Čulinovića, ali i jednog kartona s Pollaiuolovim aktovima koje je sam Francesco predao Marinelu za svog života. Navedeno je da sve to nikad nije vraćeno Squarcioneu.¹¹⁰ Očito je da Čulinović u tom trenutku još nije znao da je u prosincu Marinelo pao u tursko zarobljeništvo,¹¹¹ što je prihvaćeni zadatak unaprijed činilo neostvarivim.¹¹² A sama činjenica da se Čulinović usudio pojaviti pred Squarcioneovim nasljednikom, upućuje na to da je posjedovao neki dokaz o tome da je podmirio sva zakonita potraživanja prema svom bivšem učitelju, to jest da je Marinelu predao navedena dobra i crteže.

kut. 15, sv. 31/1, fol. 244–244'); 1474. 24. V, "... vineam ... positam in Campo inferiori circa ecclesiam Sancte Margarite super terra dotali ser Marinelli quondam magistri Doimi de Spaleto ..." (DAZd, ŠNA, kut. 21/Ia, sv. d, fol. 68').

¹⁰⁹ "... Ioannes Marmogna ... uendidit done Desse uxori magistri Marinelli Uolçhouich ... capita vitium ... in contrata Gripe in his confinibus: ab una parte est terrenum dicti Marinelli ... precio librarum sex paruorum ..." (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 31/1, fol. 278').

¹¹⁰ "... Ibiq, cum sit, vt fertur, quod magister Marinelus pictor de Spalato filius quondam magistri Doimi pictoris, alias (conte)nte vnus sententie (ar)bitrarie exegerit tanquam procurator magistri Francisci Squarconi pictoris de Padua ducatos quadraginta quatuor denariorum, item folia decemocto uel circa designorum pictorie et certas alias res a viro comendabili magistro Ieorgio de Sibinico pictore, quondam ser Tomaxii, discipulo predicti quondam magistri Francisci Squarconi, habueritque etiam idem magister Marinelus ab ipso quondam magistro Francisco tempore eius vite vnum cartonum cum quibusdam nudis Poleyoli. Que res et bona ac denarii nunquam restituti fuerunt ipsi magistro Francisco Squarcono. Ex quo infrascriptus Bernardinus, (habere – prekrizeno) filius et heres dicti quondam magistri Francisci, intendit ipsos denarios (et bo – prekrizeno) et res suprascriptos reperte et exigere ac recuperare a dicto magistro Marinelo, igitur predictus Bernardinus, filius legitimus et naturalis ac heres dicti quondam magistri Francisci, de voluntate et consensu et licentia honeste domine Dominice eius matris legitime et naturalis ac gubernatricis dicti eius filii ex testamento (vt plenius constat ex ipso testamento – prekrizeno) dicti magistri Francisci Squarconi, scripto manu honorabilis viri ser Lodouici Tursani, notarii publici, a me notario viso et lecto, ambo videlicet ipse Bernardinus et dicta (Dominica – prekrizeno) dona Dominica omnibus modo, via, iure, forma et causa quibus magis melius et validius de iure peruenerunt et potuerunt, fecerunt, constituerunt et ordinauerunt suum verum, ac legitimum et indubitabilem procuratorem honorabilem virum magistrum Ieorgium de Sibinico, suprascriptum pictorem et discipulum olim dicti quondam magistri Francisci Squarconi, presentem et acceptantem, ad petendum, recipiendum, exigendum et recuperandum a dicto magistro Marinelo dictos ducatos quadraginta quatuor denariorum ac designia (s – prekrizeno) et res suprascriptas, et de exactis et receptis finem faciendum, compromissendum, petendum et aliorum locorum dictorum dicti constituentis, et, si opus erit, pro huius modi causa ad comparandum, coram quocunq, setibus (!), capitulis et magistratu ac rectore iudicum et iusdicentium cuiuscumq, ciuitatis, castri, ville et loci ubi repertus erit. ..." (ASP, Notarile, t. 2696, Giovanni Francesco dalle Chiodare, fol. 394–394'); V. LAZZARINI – A. MOSCHETTI, 1908., str. 169–170, doc. LXI.

¹¹¹ Vidi prilog br. 3.

¹¹² Naime, u dokumentu nije navedena formula koja bi Čulinoviću omogućavala da te stvari potražuje od nasljednika, nego samo od Marinella.

Najvažniji dokument koji oslikava život i sudbinu Marinela Vučkovića, sročena je 29. svibnja 1475. godine. Tog je dana, na zahtjev izvršitelja oporuke slikara Dujma Vučkovića, Deša, bivša žena njegovog sina Marinela koja se, nakon što su Marinela kod otoka Scalimene zarobili Turci u prosincu 1473. godine te se ne zna je li živ ili mrtav, 25. svibnja 1475. godine udala za Jakomela Baloevića s Brača i otišla živjeti s njim u Šibenik¹¹³ ostavivši u kući četiri kćeri i jednog sina, podnijela popis dobara svog bivšeg muža koja su ostala u kući.¹¹⁴

Posebnost popisa Marinelovih dobara očituje se od samog početka jer je prvo što se navodi jedna kutija u kojoj su pohranjeni mali i veliki crteži na papiru, njih oko tisuću. Zatim je navedeno pedeset crteža kredom, velikih, malih, čitavih i oštećenih, a nakon toga četiri velika crteža na platnu. Nakon što su popisani svi ti crteži, inventar poprima uobičajeni izgled, to jest u njemu se navode razne kućne potrepštine, odjeća i sitni nakit. Ipak, uočljiva je velika količina različitih kutija i kovčega, između ostalog jedan veliki oslikani kovčeg i jedna kutija za držanje crteža. A nakon nabiranja razmjerno skromne količine odjeće i tkanina te čak pet mačeva bez korica, u inventaru se počinju pojavljivati različita umjetnička djela; jedna pozlaćena slika uz koju je pridružena posudica za svetu vodu, jedna izrezbarena kredenca, jedna velika pozlaćena slika, jedna mala sličica s prikazom *Raspeća* i Bogorodice, jedna daščica s likom sv. Bernardina i dva lika Bogorodice na dvama komadima platna. Zatim se spominju trideset i dvije dugačke bilježnice i šest velikih knjiga računa, trinaest bilježnica raznih "eksperimenata" te jedna knjiga na "vulgarnom" jeziku,¹¹⁵ uvezana u platno. Nakon navedene grupe predmeta počinju se nabrajati razni predmeti za domaćinstvo, no među njima se i dalje pojavljuju razna umjetnička djela, valjda onako kako su bila raspoređena po kući; jedan «kašun» pun rezbarija na drvu, još jedan kovčeg s drvorezbarijama, jedna velika slika s crtežom sv. Jurja, jedan kamen s pet ljudskih likova, tri postolja za slike i jedna drvena osnova slike, jedan blok mramora u boji i tri obična, jedan veliki blok porfira,¹¹⁶ jedan par rezbarenih svijećnjaka za crkvu te jedan reljef sv. Barbare izrezbaren na dasci.

Takva količina najrazličitijih umjetničkih djela sasvim očito nije isključivo vezana za Marinelovo zanimanje, nego otkriva pravog kolekcionara koji gotovo manijakalno prikuplja crteže, dovršena i nedovršena slikarska i drvorezbarska djela te antičko kamenje najrazličitijih vrsta. Čini se da bi sama zbirka Marinelovih kovčega i kutija danas bila dovoljna za popunjavanje jedne izložbene prostorije nekog zamišljenog muzeja, a gotovo je izvjesno da bi umjetnine koje su se nalazile u njegovoj kući u trenutku njegove smrti,

¹¹³ Jakobelo Mihovilov spominje se sedamdesetih godina u brojnim šibenskim dokumentima kao ugledna i razmjerno imućna osoba. Između ostalog, 8. prosinca 1474. godine spominje se kao zastupnik bratovštine Sv. Ivana (DAZd, ŠNA, kut. 21/1a, Gregorio q. Lorenzo, sv. d, fol. 94).

¹¹⁴ Vidi prilog br. 3.

¹¹⁵ Takav izričaj se u srednjovjekovnim spisima koristi i za talijanski i za hrvatski jezik. U ovom je slučaju vjerojatno u pitanju knjiga na talijanskom. Nažalost, njen sadržaj nije naveden.

¹¹⁶ Gotovo je izvjesno da su svi navedeni kameni blokovi, a osobito porfir, potjecali od ostataka antičkih građevina u Splitu. Vjerojatno je i kamen s pet ljudskih likova bio, u stvari, neki antički reljef.

da su kojim slučajem sačuvane, danas predstavljale iznimno dragocjenu umjetničku zbirku. Činjenica da se uza sve te umjetnine u svom posjedu Marinelo grčevito borio sa siromaštvom i konačno završio u dužničkom zatvoru, upućuje na to da je riječ o osobitoj vrsti bogatstva, to jest predmetima koji u to doba nisu predstavljali univerzalnu vrijednost. Jasno je da su crteži namijenjeni slikarima mogli predstavljati stvarnu vrijednost tek nekom drugom slikaru, a antičko kamenje eventualno nekom sličnom kolekcionaru (ako je takvoga u to doba u Splitu uopće bilo). No, zacijelo su barem dovršene slike i poneke rezbarije predstavljale sasvim konkretnu tržišnu vrijednost. To što ih se Marinelo nije odrekao niti u najtežoj financijskoj situaciji, zapravo otkriva prepoznatljivu narav pravog kolekcionara – osobe koja se ne može odreći bilo čega što posjeduje, a osobito ne onoga što doživljava kao svoju skupljenu zbirku. Vjerujem da u kontekstu tako protumačene naravi Marinela Vučkovića treba tražiti objašnjenje čitave zbrke oko Squarcioneovih crteža, kako onih što ih je odnio Čulinović pa ih kasnije predao Marinelu, tako i onih koje je Squarcione osobno posudio Marinelu.¹¹⁷ Izgleda da se Marinelo jednostavno nije mogao odlučiti vratiti te stvari vlasniku.

Ono što posebno oduševljava u Marinelovu popisu pokretnih dobara, količina je od preko tisuću raznih crteža, zbirka kakvoj ne poznajemo usporedbe u to doba. Bez obzira na činjenicu da je Marinelo po zanimanju bio slikar, a po životnoj opredijeljenosti kolekcionar, stvaranje takve zbirke moglo je biti posljedica tek sasvim osobitih uvjeta. Joško Belamarić pretpostavlja da je ta zbirka "akumulirana u dvije, možda tri generacije Vučkovića."¹¹⁸ Jasno je da je Marinelo naslijedio zbirku crteža svog oca, između njih i već spominjane crteže Antuna Restinovića. Dio crteža mogao je Marinelo nabaviti za vrijeme svoga puta u Padovu, a dio su zacijelo bili njegovi vlastiti crteži. Međutim, čini mi se da podrijetlo te zbirke treba tražiti i na drugim stranama. Ako pretpostavimo da je svaki slikar imao neku svoju zbirku crteža koja mu je olakšavala bavljenje slikarskim radom,¹¹⁹ postavlja se pitanje što se dogodilo s crtežima istaknutih dalmatinskih umjetnika prve polovine 15. stoljeća – Menegela Ivanova de Canalija, Blaža Jurjeva i Ivana Petrova iz Milana. Već je rečeno da slikarski crteži mogu predstavljati stvarnu vrijednost samo za nekog drugog slikara. Stoga bi se neke pretpostavke o sudbini tih crteža mogle temeljiti na poznatim vezama između pojedinih slikara. Nažalost, ni

¹¹⁷ Kruno Prijatelj je podatak o spomenu kartona s Pollaiuolovim crtežima aktova pogrešno vezao za dokument iz 1464. godine (K. PRIJATELJ, 1961., str. 16), pa je tako ispalo da ga je Čulinović odnio iz Padove sa ostalim Squarcioneovim stvarima. Takvo je tumačenje kasnije dovelo do određenih zabuna i pogrešnih tumačenja sudbine i uloge tih crteža (I. FISKOVIĆ, 1986.–1987., str. 211). Međutim, taj se karton po prvi put spominje tek u ispravi od 2. siječnja 1475. godine, gdje se izrijeком navodi da je karton s Pollaiuolovim aktovima Squarcione posudio Marinelu, a da je osamnaest crteža (nedefiniranog sadržaja) Marinelo kao Squarcioneov zastupnik preuzeo od Čulinovića (vidi bilj. br. 110).

¹¹⁸ J. BELAMARIĆ, 1996., str. 38; Nije sasvim jasno tko bi bio ta treća generacija budući da Dujmov otac nije bio slikar (vidi E. HILJE, 1999., str. 131, bilj. br. 1). Možda je kolega Belamarić pri tom imao na umu splitskog slikara Marina Milkova koji se spominje u dokumentima od 1349. do 1375. godine. Međutim, zbog vremenskog raskoraka njegova veza s Dujmom Vučkovićem ne izgleda mi vjerojatna.

¹¹⁹ O tome sasvim jasno svjedoči oporuka i popis dobara Antuna Restinovića.

Menegelova, ni Ivanova, pa niti Dujmova oporuka nisu nam poznate, a u oporuci Blaža Jurjeva se nikavi crteži niti ne spominju.¹²⁰ Menegelovi crteži su vjerojatno nakon smrti njegova sina Marka, a možda i neposredno nakon Menegelove smrti dospjeli u posjed Ivana Petrova iz Milana. Na to upućuju dokumentirane veze pa i novčana pomoć koju je Ivan davao Menegelovoj udovici Franici.¹²¹ A čini se logičnim da je Ivan Petrov, slično kao i Restinović, crteže koje je posjedovao ostavio svom suradniku i prijatelju Dujmu Vučkoviću. U tom se slučaju možda već u Dujmovu posjedu akumulirala iznimna količina crteža¹²² koju je Marinelo naslijedio, čuvao i proširivao.

O sudbini Marinelove zbirke za sada ne raspoložemo nikakvim vijestima. Ipak, vrijedi napomenuti da se upravo u Šibeniku, gradu u koji se odselila Marinelova obitelj, sačuvala jedna zbirka crteža što upućuje na to da je nekada pripadala nekom slikaru iz druge polovice 15. stoljeća. U pitanju je tzv. "Kodeks biskupa Kosirića" u kojem se sačuvalo četrdesetak crteža donekle raznolikih likovnih izvorišta, u rasponu od mletačkog kasnog Trecenta do rane renesanse.¹²³ Zbog nesređenih odnosa i dugova koje je Marinelo za sobom ostavio, njegovo se ime u sljedećih nekoliko godina učestalo pojavljuje u spisima. Već 2. lipnja 1475. godine Jakobelo Mihovilov, drugi muž bivše Marinelove žene Deše, izabrao je u Šibeniku odvjetnika koji će ga u Splitu zastupati s ciljem povrata Dešine dote od Marinelovih nasljednika.¹²⁴ Četiri dana kasnije Deša je Jakobelu dala punomoć za traženje povrata svoje dote iz Marinelove ostavštine.¹²⁵ Malo

¹²⁰ Vidi E. HILJE, 1999., str. 136–137, bilj. br. 7; Blaž Jurjev je predvidio da se njegova imovina proda te da se dobitvenim novcem podmire legati koje je načinio. Ukoliko su se Blaževi crteži našli na prodaji, praktički jedini mogući zainteresirani kupac u Zadru sredinom 15. stoljeća bio je Dujam Vučković.

¹²¹ C. FISKOVIĆ, 1959., str. 100; E. HILJE, 1999., str. 56, 92, 99.

¹²² Premda za sada ne raspoložemo podatcima o neposrednim vezama između Dujma Vučkovića i Blaža Jurjeva, one su zacijelo postojale (E. HILJE, 1999., str. 130), a sasvim je realna mogućnost da se Dujam čak i školovao u Blaževoj radionici. U tom bi slučaju bilo sasvim vjerojatno da je i Blaževa zbirka crteža na neki način dospjela u Dujmov posjed.

¹²³ Vidi Grga GAMULIN, Kodeks biskupa Kosirića, *Radovi Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, 3, Zagreb, 1961., str. 9–14; Detaljnu analizu te zbirke crteža i eventualnih veza s dalmatinskom slikarskom školom ostavljamo za neku drugu priliku (u času kad pišem ovaj rad zbirka se nalazi na restauraciji u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu). Za sada tek vrijedi napomenuti da se najljepši crtež u njoj može posredno dovesti u vezu s Menegelom Ivanovim de Canalijem (E. HILJE, 1999., str. 81).

¹²⁴ "... *Ibique ser Iacobellus Michaelis ciuis Sibenici, volens et intendens exigere et petere ac conegni dotes vxori sue donec Dise filie quondam magistri Stephani aurificis dicto Scocibucha ciuis Sibenici ab heredes quondam ser Marinelli quondam Doimi de Spaletto prioris mariti dicti donec Dise, conduxit ser Iohannem Luchotich ciue Sibenici ibidem presentem et se locantem pro eius aduocato ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 21/I, Gregorio q. Lorenzo, sv. f, fol. 48).

¹²⁵ "... *Ibique dona Desa vxor ser Iacomelli Michaelis de Sibenico et olim vxor quondam magistri Marinelli pictoris de Spaletto, cum ascensu et voluntate dicti ser Iacomelli viri sui ... constituit et solemniter ordinauit dictum ser Iacomellum virum suum ... suum verum, legitimum et indubitem procuratorem ... ad omnes et singulas suas causas, lites, questiones et contrauersias quas habet ... specialiter cum heredibus seu defensoribus bonorum quondam magistri Marinelli pictoris de Spaletto prioris viri dicte constituentis*

je neobičan obrnuti raspored ovih dviju isprava, no očito je da u pravnom pogledu to nije bilo važno.

Dana 13. kolovoza iste godine imenovao je Petar Zubina, kao zastupnik svoje žene Andriole, svojim zastupnikom Jakova Matejeva iz Šibenika sa svrhom utjerivanja iznosa od dvjesto libara koje je Andrioli ostavio slikar Dujam, a njegov pokojni sin Marinelo se obvezao isplatiti vrijednošću terena u Kožunaru.¹²⁶ Dva mjeseca kasnije, 19. listopada rečeni je Jakov primio te novce od Nikole Matejeva de Albertisa,¹²⁷ a 20. studenog iste godine Nikola de Albertis daje na korištenje plemiću Antunu Radoševiću, koji nastupa u ime svoje žene Margarite, sestre pokojnog slikara Marinela, teren u Kožunaru kupljen na dražbi sa svrhom podmirivanja legata koji je pokojni slikar Dujam, otac njegove žene Margarite načinio u korist Andriole, žene Petra Zubine iz Zadra.¹²⁸

rationem dotis sue ..." (DAZd, ŠNA, kut. 18/III, Cristoforo q. Andree, F a, fol. 52; Isto, fol. 78"); P. KOLENDIĆ, 1920., str. 125, bilj. br. 1.

¹²⁶ "... *ser Petrus Xubina de Iadra procurator do(ne) Andriole sue uxoris uigore procure in eum facte manu Simonis quondam ser Damiani ciuis Iadre publici notarii, promittens de rato in suis bonis fecit et s(substi)tuit Iacobum remerio de Sibinico quondam Mathei presentem et recipientem suum et predictae sue uxoris uerum et legitimum procuratorem (in) omne (?) causis quos habet cum quacunq[ue] persone uigore legati librarum ducentarum ipsi done Andriole facti per quondam magistrum Doimum pictorem vt uigore sententiarum (?) quas habet et obligationes sibi facte de uno terreno in Cozunar per quondam Marinellum filium et heredem dicti magistri Doimi incantari et uendi faciendum auctoritatis regiminis plus offerenti dictum terrenum et respondendum et defendendum iura sua ubique locorum ...*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/1, fol. 127).

¹²⁷ "... *Magister Iacobus remerius de Sibinico procurator substitutus per Petrus Xubina procuratorem done Andriole sue uxoris uocat se habuisse et recepisse a nobili uiro ser Nicolao de Albertis quondam domini Mathei de Spaleto ducas (!) uiginti quinque auri, libras quinque et soldos (sex pro vu)retenis uiginti quinque et ros(ga)s sexaginta quinque et duobus terciis terreni quondam Doimi Uoçhouich positi a Cozunar (uen)diti ad publicum incantum per magnificum dominum Paulum Bellegno honorabilis comitem Spalati in executione unius sue sententie facte die duodecimo augusti proxime preteriti, de quibus denariis dictus magister Iacobus fecit plenam quietationem de amplius nil petendo ...*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/1, fol. 138–139).

¹²⁸ "... *Nobilis uir ser Nicolaus quondam domini Mathei de Spalato per se suosque heredes et successores dedit, cessit, transtulit et refutauit nobili uiro ser Antonio quondam Marini Radosseceuch, nomine done Margarite sue uxoris et sororis quondam Marinelli pictoris de Spalato licet absentis, unum terrenum positum in (con)trata Cozunar districtus Spalati vretenorum uiginti quinque et rosgarum sexaginta quinque uel circa alias uenditum ad publicum incantum per magnificum et generosum dominum Paulum Bellegno dignissimum comitem et capitaneum Splati die lune octauo octobris proxime decursi dicto ser Nicolao de Albertis in ratione librarum sex soldos sex pro vureteno ... quam cessione dictus ser Nicolaus de Albertis cessit et refutauit dicto ser Antonio quondam Marini nomine domine (Magdalene – prekriženo) Margarite pro pingnoris dicti quondam Marinelli et filiorum suorum de uoluntate venerabilis uiri domini presbiteri Mathei Sutenich et ser Petri de Cipcic dato(ris) per regimen ad defendendum iura filiorum et pupillorum dicti quondam Marinelli ... quod fuit uenditum dicto ser Nicolao ut prefertur pro satisfacione unius legati facti per quondam magistrum Doimum pictorem, patrem dicte done (Magdalene – prekriženo) Margarite et designatum per dictum quondam Marinellum heredem sui patris done Andriole uxoris ser Petri Xubine de Iadra cui factum fuit dictum legatum ...*" (DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/1, fol. 149–150; Isto, fol. 140b'); Ovaj dokument je zanimljiv i stoga što otkriva da je Dujmova kći bila udana za splitskog plemića. To svjedoči o ugledu, ali i bogatstvu što ga je Dujam stekao za života.

Tako je sedamnaest godina nakon Dujmove smrti isplaćen legat načinjen u korist kćeri svoga suradnika Ivana Petrova. Konačno svjedočanstvo da je legat podmiren, pruža potvrda datirana 21. siječnja 1476. godine kojom je Petar izjavio da je od Andriole na ime dote primio jedan posjed na Ugljanu te novce iz ostavštine njene majke Agnesine i legata pokojnog slikara Dujma.¹²⁹ No, izgleda da je Andriola i kasnije imala nekog posla s Marinelovim nasljednicima jer se još 2. lipnja 1480. godine spominju neki novci koje joj je dugovao Jakobelo Mihovilov.¹³⁰

Marinelovo se ime, vezano uz neke posjede, legate i dugove, navodi u dvama jako oštećenim dokumentima s kraja 1475. godine,¹³¹ a jedno od zanimljivijih potraživanja zabilježeno je 26. studenog 1476. godine. Toga je dana Veselica, žena Pavla Bilinića iz Jesenica, imenovala zastupnika radi naplate od nasljednika pokojnog slikara Marinela i njegove žene Deše trideset libara koje su joj ostali dužni za dojenje njihovih dviju kćeri tijekom dviju godina.¹³²

Daljnju sudbinu Marinelove obitelji oslikava nekolicina dokumenata. Dana 25. veljače 1478. godine u Splitu je Antun Martini, kao skrbnik Marinelove djece, "koja su nesretna i siromašna", prenio sve ovlasti i skrb na njihova poočima Jacobela Mihovilova.¹³³ Tjedan dana kasnije 2. ožujka, Jakobelo nastupa u njihovo ime, a za

¹²⁹ "*Cum hoc sit iuxta assertionem Petri Zubine habitatoris Iadre que dum alias ipse Petrus matrimonium contraxisset cum Andriola uxore sua, ipsa Andriola eo tunc dederat et assignauerat ipsi Petro marito suo in dote, pro dote et dotis nomine totam et integram unam possessionem inextimatam gognalium decem uel circa partim uineatam, partim laboratiuam et partim incultam positam in insula Vgliani districtus Iadre qua fuit ex bonis quondam presbitero Nicolai notarii Iadre auunculi dicte Andriole partim de denariis predictae Andriole pro maiori parte quos predictus Petrus habuit exegit et recepit nomine eiusdem Andriole partim a magistro Mateo quondam Petri sartore habitatore Iadre olim vitricio Andriole predictae de bonis quondam Agnesine matris sue, et partim ab hereditate quondam magistri Doymi pictoris de Spaleto de certo legato per ipsum quondam magistrum Doymum eidem Andriole facto ...*" (DAZd, ZB, Simon Damiani, B VI, F VII/9, fol. 31').

¹³⁰ "... *Ibique ser Iacobellus Michaelis ciuis Sibenici ... restauit debitor done Andriole filie quondam magistri Iohannis pictoris de Spaleto et vxori quondam ser Petri Zubine de Iadra de libris viginti quinque paruorum ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 21/I, Gregorio q. Lorenzo, sv. i, fol. 62–62'); Posebno je zanimljivo da je u ovoj ispravi Andriolin otac, slikar Ivan Petrov iz Milana, naveden kao slikar "Ivan iz Splita". Iz toga bi se moglo zaključiti da je njegov boravak i djelatnost u Splitu bila znatno veća od one koju nam posvjedočuju do sada poznati dokumenti.

¹³¹ "... *abbatie Sancti Stephani ... domini Hieronymi pro debito ducatorum ... Uolzouich pictor, qui est in manibus ... in loco uocato Plochite Item similiter possuisse in possessionem ipsius Marinum nomine terreni dicti Marinelli positi in confinibus Splatii ...*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 52); "... *Marinelo mio marito per nome dela mia dote ali legati fati per maistro Doimo padre de Marinelo ...*" (DAZd, SSA, kut. 14, sv. 30/4, fol. 53).

¹³² "... *Vesseliza uxor Pauli Bilinich de Iessenice de Primoria fecit suum procuratorem Laurentium Pripallouich de Clifna, presentem et acceptantem, ad petendum hereditate(m) quondam Marinelli pictoris et Desse sue uxori aut cui spectat libras 30 paruorum (jedna riječ oštećena) quia lactauit duas suas filias duobus annis ...*" (DAZd, SSA, kut. 15, sv. 32/1, fol. 227').

¹³³ "... *Ser Antonius Martini nobilis Splatensis tamquam gubernator pupillorum Marinelli Mizcovich (!?) pictoris habet aliquid actionis in quemdam Civem vestrum pro certo auro delato per eundem Civem e*

Marinela se navodi da su ga zarobili Turci.¹³⁴ Dana 18. svibnja 1479. godine bivša Marinelova žena Deša prodaje u Šibeniku neki vrt.¹³⁵ Dana 23. listopada 1480. godine u Splitu su Jacomelo, kao skrbnik Marinelovih kćeri Stefanele, Margarite i Simonete te Jeronim, nećak splitskog arhidakona, kao muž Marinelove kćeri Lukrecije, zatražili da se oporučna odredba slikara Dujma, koji je ostavio po stotinu libara za dote za četiri djevojčice, primjeni na njegove četiri unuke. S obzirom na njihovo siromaštvo, izvršitelji oporuke su smatrali da se Dujmova oporučna odredba može primijeniti na njih i nisu se tome protivili, pa je splitski knez donio odluku da se ta sredstva isplate rečenim sestrama.¹³⁶ Dana 5. studenog 1482. godine Stefanela i njen poočim Jakobelo Mihovilov, kao skrbnik njenih sestara Margarite i Simonete, uzimaju Stefanelinog brata Dujma za zastupnika radi ubiranja prihoda od iznajmljivanja kuća, dućana i posjeda u Splitu. I Stefanela i Dujam u ovom su dokumentu navedeni kao punoljetne mlade osobe.¹³⁷ Ipak, s

Venetis et in sentina devastatum, et in quemdam alium Millutinum, debitores dictorum pupillorum. Dictus ser Antonius pluribus causis, et peragendis suis perperditus illuc pro tantilla re se trajcere nequit. Et quia dicti pupilli inopia et calamitate gravati sunt, dictus ser Antonius vult et ita sua constans voluntas et immutabile propositum suum est quod ser Jacobellus privignum dictorum pupillorum habeat hunc laborem et onus agendi et petendi a supradictis civibus vestris et ab omnibus aliis dictis pupillis dare debentibus, quem in omnibus eorum causis ipsum procuratorem instituit. Quare Magnificentiam Vestram rogatam velim, ut, justitia semper resservata, commendatos dictos pupillos propitiis favoribus habeat et dictum ser Jacobellum eorum privignum et procuratorem. ..." (Vicenzo MIAGOSTOVICH, Per un diario sebenicese, Rivista Dalmatica, Nuova Serie, IV/1, Zara, 1907., str. 21–23); Navedeni dokument nisam uspio pronaći u aktima splitskog kneza Andree Georgija, pa nisam mogao utvrditi kako je došlo do pogriješke u čitanju Marinelova prezimena. Tekst dokumenta sam ostavio u onom obliku kako ga donosi V. Miagostović.

¹³⁴ "... ser Jacobello Michaelis de Sebenico, nomine pupillorum filiorum quondam, ut dicitur, Marinelli quondam Doymi de Spalato, captivi per Turchos ..." (V. MIAGOSTOVICH, 1907., str. 22); Niti ovaj dokument nisam uspio pronaći u izvorniku. U svakom slučaju, vrlo je zanimljiva formulacija kojom se navodi da je Marinelo mrtav – "kako kažu". Iz toga se može zaključiti da niti do 1478. godine nisu Marinelovoj obitelji stigle doista pouzdane vijesti o njegovoj smrti.

¹³⁵ DAZd, ŠNA, kut. 21/II, Gregorio q. Lorenzo, sv. a, fol. 34.

¹³⁶ "... Magnificus dominus comes antedictus audita expositione ser Iacomelli quondam Michaelis tanquam tutoris ac gubernatoris Stephanelle, Malgarite et Simonete sororum ac filiarum quondam Marinelli pictoris, nec non ser Hieronymi nepotis domini archidiaconi Spalatensis uti mariti et coniuncte (?) persone done Lucretie etiam filie dicti quondam Marinelli, exponentium alias quondam magistrum Doimum pictorem (in – prekriženo) patrem dicti quondam Marinelli in eius ultimo testamento inter cetera ordinasse per (c – prekriženo) eiusdem commissarios maritari debere (d – prekriženo) 40r donicellas, quibus dari iussit libras parvorum centum pro vnaquaque de bonis suis, ut in dicto testamento apparet, et quia commissarii dicti quondam magistri Doimi ex libertate eis a dicto testatore tradita statuerunt dictum legatum fore distribuendi potius (?) in filias dicti quondam Marinelli quod satis ad inopiam deducte sunt ... ideo dictis nominibus petierunt punctum dicti testamenti sententiari ad habuerunt (?) ut iacet. Et audito ex aduerso magistro Michaele cimatore commissario datiuo testamento dicti quondam magistri Doimi non contradicente, sed de premissis contentari cum ser Baptysta de Augubio commissario testamentario eiusdem quondam magistri Doimi, visa particula dicti testamenti sit dicentur videlicet: "Item lasso et ordeno che dei mei beni sia marida per li mei commissarii quatro donzelle, dagando lire cento per chadauna de esse et cetera." Mandans illam executioni mandari in sorores antedictas iuxta dispositionem dicti testatoris et eiusdem commissariorum ..." (DAZd, SSA, kut. 17, sv. 34/4, fol. 144).

¹³⁷ "... Ibiq[ue] ser Iacobellus Michaelis cuius Sibenici tutor Margarite et Simonete pupillarum filiarum quondam magistri Doimi de Spalato constitutus per regimine Sibenici vti dixit aparere in libro

obzirom na sve podatke o Marinelovom siromaštvu i financijskim proplemima koje je imao za života, još jednom začuđuje da su njegova djeca naslijedila kuće, dućane i posjede u Splitu, koji su očito predstavljali znatnu vrijednost. No, izgleda da su u novoj obitelji živjeli u bitno drukčijem okruženju pa su nakon stjecanja punoljetnosti počeli baratati naslijeđenim imanjima. O dobrim odnosima s poočimom svjedoči i to što je 11. siječnja 1486. godine Stefanela jamčila za Jacobela za iznos od preko dvjestošezdeset libara,¹³⁸ a 27. travnja iste godine sve tri sestre, tada već punoljetne, izabrale su svoga poočima Jacobella da ih zastupa u Splitu, u sporu s franjevačkim samostanom i leprozorijem, vezano za ostavštinu njihova djeda Dujma.¹³⁹ Dana 30. srpnja 1489. godine Margarita i Simoneta su izabrale svoju sestru Stefanelu za zastupnicu u vezi s ostavštinom njihova djeda Dujma,¹⁴⁰ a 10. veljače 1490. godine je Simoneta, osjećajući se ozbiljno bolesnom, načinila oporuku. Nakon što je zavještala manje iznose nekim šibenskim crkvama, ostavila je petnaest libara svom poočimu Jakobelu, trideset libara svojoj majci, petnaest libara sestri Lukreciji, a bratu Dujmu dio kuće u Splitu. Ostatak svojih dobara ostavila je svojim sestrama Margariti i Stefaneli.¹⁴¹

extraordinario magnifici domini Hieronimi de cha Pexaro alias honorabili comitis et capitanei Sibenici sub die (prazno) mensis (prazno) 147(prazno), item honesta iuuenis dona Stephanella filia dicti quondam ser Marinelli existens iam etatis perfecte, cum voluntate, presertim et consensu done Dise matris sue et uxoris dicti ser Iacobelli ibidem presentis uel conentientis, omnibus modo, via, iure, vsu et forma ... ordinauerunt prudentem iuuenem ser Doimum filium dicti quondam ser Marinelli et fratrem dictarum constituentium ibidem presentem et acceptantem suum verum, legitimum et indubiatum procuratorem ... ad petendum, exigendum et consequendum omnes et singulas denariis quantitatis quas dicti constituentis quibus supra nominibus habere debeant de et ex afflictibus eorum domorum, apotecarum et introituum a quibuscunque personis seu debitoribus Spaleti ... et specialiter a ser Hieronimo cognato dictas constituentis. ..." (DAZd, ŠNA, kut. 21/II, Gregorio q. Lorenzo, sv. d, fol. 34).

¹³⁸ "... *Ibique cum sit quod Iacobellus Michaelis ... esset debitor et dare debere ... omnes suprascripte pecunie assendant ad summam librarum ducentarum sexaginta vniam soldorum quatuor ... constituens dona Steohanela filia quondam ser Marineli de Spaletto et done Desse ad presens vxoris dicti Iacobelli se fideiussitricem ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 19, Antonio de Martinis, F B/VII, fol. 174–174'; Isto, fol. 175).

¹³⁹ "... *Ibique honeste iuuenos dona Stephanella, Margarita et Simonetta filie quondam ser Marinelli quondam magistri Doimi Vucchouich de Spaletto que dixerunt omnes esse etatis perfecte ... constituerunt ... ser Iacobellum Michaelis eorum vitricem et tutorem constitutus per regimine Sibenici ... eorum verum, legitimum et indubiatum procuratorem ... ad respondendum in omnibus et per omnia citationi facte ad instanciam fratruum et procuratoris conuentis Sancti Francisci de Spaletto. Item ad instantiam leprosorium Sancti Lazari et eorum procuratoris de Spaletto contra dictas constituentes ... Item ad petendum, exigendum et recuperandum ... omnes et singulas denariorum quantitatis quas dicte constituentes ... debent ex bonis dicti quondam magistri Doimi eorum aui ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 21/III, Gregorio q. Lorenzo, sv. c, fol. 73–73').

¹⁴⁰ "... *Ibique honeste iuuenos Margarita et Simoneta filie quondam ser Marinelli quondam magistri Doimi pictoris de Spaletto ... constituerunt, crauerunt et solemniter ordinauerunt honestam iuuenam donam Stephanellam eorum sororem presentem et acceptantem suum et eorum verum et legitimum ... et indubiatum procuratorem ... ad petendum, exigendum, recuperandum et consequendum (?) certam denariorum quantitatem de et ex bonis quondam magistri Doimi predicti relictum per dictum magistrum Doimum earum ... vt ... apparere vltimo testamento dicti magistri Doimi, ad quod habentur relatio ...*" (DAZd, ŠNA, kut. 21/IV, Gregorio q. Lorenzo, sv. e, fol. 217–217').

¹⁴¹ "... *Ibique dona Simoneta filia quondam ser Marinelli quondam magistri Doimi de Spaletto per gratiam Iesu Christi sana mente ... licet languens corpore ... vltimum nuncupatum testamentum ... ordinauit ... Item reliquit ser Iacobello vitrico suo libras quinquaginta paruorum. Item reliquit done Dise matri sue*

Stefanela se 26. studenog 1495. godine u kući svog poočima u Šibeniku udala za trogirskog građanina Mihovila de Dragaciisa, a njena majka se tom prigodom obvezala isplatiti dotu u visini od dvjesto dukata.¹⁴² Visina dote, prilično visoka za obrtničke krugove, otkriva da se Marinelova obitelj nakon njegova nestanka financijski sasvim oporavila.

Od dokumenta u kojima se Marinelo spominje nakon smrti, treba spomenuti i punomoć koju je 15. kolovoza 1488. godine Bernardin, sin slikara Francesca Squarcionea dao šibenskom bilježniku Danijelu Campolngu sa svrhom preuzimanja svojih dobara od nasljednika pokojnog slikara Marinela.¹⁴³ U ovoj se ispravi više ne spominju crteži, nego

libras triginta paruorum. Item reliquit Lucrecie sorori sue libras quindecim paruorum, que legata voluit adimpleri ad annos tres post eius mortem. ... Item reliquit ser Doimo fratri suo partem domus sibi spectantem et ius quod habet in dicta domo positam Spaleti ... Reliquia uero omnia bona sua mobilia et stabilia ... reliquit et dimisit Stephanelle et Margarite sororibus suis ..." (DAZd, ŠNA, kut. 21/III, Gregorio q. Lorenzo, sv. d, fol. 110).

¹⁴² "... Actum Sibenici in contrata Sancte Trinitatis in domo habitationis infrascripti ser Iacobelli Michaelis ... Ibiq[ue] ser Michael de Dragaciis ciuis Tragurii suo proprio nomine ex una parte et dona Stephanella filia quondam ser Marinelli Uuq[ue]houich, cum presentia, uoluntate et consensu ser Iacobelli Michaelis ciuis Sibenici victrici sui et done Desse matris sue et uxori dicti ser Iacobellis ibidem presentium, ... inter se matrimonium per verba de presenti contraxerunt ... Et pro dote et dotis nomine dicte sponse antedicta dona Dessa eius mater ... dare ducatos ducentos ad ratione librarum 6 soldos 4 paruorum pro ducato ..." (DAZd, ŠNA, kut. 23/III, Marinus Campellis de Gaivanis, F 26/IIb, fol. 258–258').

¹⁴³ "... Ibiq[ue] de licencia, verbo et consensu reuerendi domini fratris Petri dignissimi guardiani (fratrum – prekrizeno) conuentus et fratrum Sancti Antonii Confessoris de Padua. Impartinentis (?) moram trahentis parti dicto conuentu, dominus frater Bernardinus ordinis Sancti Antonii Confessoris de Padua, filius et heres quondam magistri Francisci Squarconi pictoris de Padua, ex testamento dicti quondam magistri Francisci, scripto manu ser Aluisii Turexani notarii Padue, a me notario subscripto viso et lecto, sub melliori modo, via, iure, forma et causa quibus magis mellius et vallidius de iure fieri potuit et potui, primis et ante omnia cassamento et cauillmento quoddam mandatum per ipsum et dominam Dominicam, eius matrem, similis factum in presentia magistri leorgii de Sibinico circa hanc publicum instrumentum, vt de predicto procurationis instrumento constat manu quondam ser Ioanni Francisci de Buolenta notarii Padue, genitoris mei notarii subscripti, sub anno Domini 1474, die dominico secundo mensis ianuarii, ita quod de cetero sit nullum nulliusque valleat et momenti inefficatum et canzelatum de iudice vero, fecit, constituit, creauit solempniter et ordinauit suum verum nuntium, commissum, actorem, factorem, negotiorem, gestorem et indubitabilem eius procuratorem ac exactorem egregium et sapientem virum dominum Daniele Campolongum filium sapientissimi cancellarii magnifice comunitatis Padue domini Antonii Campolongo, absentem sed tanquam presentem, cum libertate substituendi vnum et plures procuratores et aduocatos et illum seu illos reuocandum, alium siue alios de nouo substituendum firmo remanentem isto mandato, specialiter et expresse ad petendum, exigendum, recipiendum et recuperandum omnes et quascumque damnium, rerum et bonorum quorumcumque quantitatis ab heredibus seu successoribus et bona tenentibus seu habentibus quondam magistri Marineli, pictoris de Spalato, filio quondam magistri Doimi pictoris sibi constituenti debitas et e quocumque alio qui habuisset, exegisset, recepisset et recuperasset ab ipso quondam magistro Marinelo seu heredibus, successoribus et bona tenentibus eisdem magistri Marineli quascumque denariorum, rerum et bonorum quantitates ipsi constituenti spectantes et pertinentes, et de exactis et receptis finem faciendum cum promissionum procuratorum et obligatione bonorum omnium prefati constituenti, et, si pro predictis opus erit, comparere possit idem dominus constitutus coram quocumque offitio, magistratu, iudice et iudicante tam ecclesiastico quam seculari, tam ciuitatis de Sibenico quam cuiuscumque alterius ciuitatis, ville, loci et castri vbi reperta

su općenito navedeni novci, stvari i dobra. Međutim, budući da je najprije poništena punomoć koja je u tom smislu dana Jurju Čulinoviću 1474. godine, nema sumnje da se ova punomoć odnosi i na spomenute crteže. Za sada ne raspoložemo podatcima o tome je li Danijel Campologno konačno uspio nakon gotovo trideset godina te crteže vratiti u Padovu, no to se čini sasvim vjerojatnim jer za Marinelove nasljednike oni više nisu predstavljali neku osobitu vrijednost.

Donekle je neobično da se Marinelo, premda češće označen kao slikar, niti u jednom od do sada poznatih dokumenata ne spominje u vezi s bilo kakvim slikarskim radom. Ipak, premda je uglavnom živio od nasljedstva i trgovine, treba pretpostaviti da se, makar u manjoj mjeri, bavio i slikarstvom. No za sada ga, jednako kao i Antuna Restinovića, nije moguće dovesti u neposrednu vezu niti s jednim sačuvanim djelom.¹⁴⁴

erunt aliqua bona predicti quondam magistri Marineli pictoris seu reperti erunt debitores eisdem magistri Marineli ..." (ASP, Notarile, t. 1375, Gaspare da Bovolenta, fol. 455–455'; Isto, fol. 288–288').

¹⁴⁴ Na splitskom području postoji nekoliko slikarskih djela koja se vezuju uz krug Blaža Jurjeva ili uz krug Dujma Vučkovića i Ivana Petrova iz Milana. Na neka od njih u tom je kontekstu upozorila kolegica Zoraida Demori Staničić na predavanju održanom na "Danima Cvita Fiskovića" 20. lipnja 2006. godine. No problemi eventualnih atribucija izlaze iz okvira ovoga rada.

PRILOZI:

1.)

1449. 28. VII – u Splitu. Otvara se oporuka slikara Antuna Pribislavova Restinovića, sastavljena 21. studenog 1447. godine, a predana u kancelariju Dominika de Manfredisa 22. studenoga iste godine. Za izvršitelje je izabrao svoju sestru Stančicu i slikara Dujma Marinova Vučkovića, kojem ujedno ostavlja svoju kutiju s nacrtima za slikarske radove.

MCCCCXLVIII, die XXVIII dicti mensis iulii.

Hoc est testamentum magistri Antonii Pribislai pictoris de Spaletio clausum et sigillatum secundum vsum Spaleti a parte cuius exteriori scilicet a tergo sic scriptum erat videlicet: MCCCCXLVII, indictione decima, die XXII nouembris. Magister Antonius Pribislai Restinouich pictor de Spaletio sanus mente, sensu et intellectu, corpore tamen languens presentauit mihi Dominico de Manfredis notario et cancellario iurato comunis hoc presens testamentum clausum et sigillatum, asserens suum esse testamentum et eius ultima uoluntate. Rogans ut sue mortis casu adueniente, illud aperire et in publica forma redigere debeant secundum consuetudinem Spaleti, addens insuper quod reliquit dom Jacobo Pauli suo apatrato ducatum vnum auri pro anima sua et cantamissas quas celebrare teneatur. (R – prekriženo) Actum et presentatum Spaleti in domo habitacionis dicti testatoris, presentibus egregio viro magistro Vincentio phisico salariato comunis et presbitero Georgio Petri, testibus habitis et rogatis, ser Marino Massarich (tes – prekriženo) examinatore.

Postea uero in MCCCCXLVIII, indictione XII^a, die XXVIII iulii supradicto magistro Duymo (!) testatore uiam uniuerse carnis ingresso, ego idem Dominicus de Manfredis notarius et cancellarius presubscriptus dictum testamentum, coram domino comite et iudicibus, presentibus testibus et examinatore infrascriptis, aperui, legi et publicam de verbo ad uerbum cuius tenor a parte interiori talis fuit et est videlicet: MCCCCXLVII adi XXI de nouembris. Io maistro Antonio de Pribisal de Restin de Spalato depentor fazo el mio testamento e la mia ultima uolunta in questa forma. In prima recomando lanima mia a Christo e corpo ala terra. E si uoyo che mio corpo sia sapelido in giesia di San Dominigo de frari predicaturi, e si lasso ala oura de dita giesia liure vinti de pizoli per anima mia. Item lasso ali frari de dito conuento che debia far dire li comessari mei per diti frari do uolte misse XL^{ta} de San Grigor per anima mia. Item lasso e si uoglio sia dado ali poueri de hospital de giesia de San Spirito de Spalato liure trenta de pizoli e che li sia dado in roba secondo parira meglio ali mei chomessari per anima mia. Item lasso in reparation de muri de la cita de Spalato soldi X de pizoli publicis (?). Item lasso ala mia muier Philippa vn par de vestimenti de pano verde con so fornimento. Item lasso ala dita mia dona Philippa vna zentura pizola de arzento. Item lasso ala dita mia dona Philippa tute fornimento de so cauo, zio che fo so fornimento. Item lasso a dita mia dona vn anelo doro con qual fo sposada da mi. Item lasso al mio discipulo Grigor tuti ferri de mio mestier li qualli sono mei. Item lasso al dito mio

lauorente Gregor la mia uesta de pano turchina fodra de rassa beretina. Item lasso a dito Grigor mio mantelo de pano negro miglior. Item lasso a dito mio fante Grigor le mie calze de pano nigro solade e la mia bereta carmignola. Item lasso a Chatiza sorela di dito Grigol per so maridar liure X de pizoli. Item lasso a maistro Doymo fiol de Marin Vuçchouich la mia chasseta con tuti designamenti de mio mistire. Item lasso tuto resto de mie beni mobeli e stabeli ala mia madre Budislaua e ala so fiola Stanciza mia sorela li qualli uoglio e fazo che sia mie heredi e residuarii. Item voglio e lasso che sie mie chomessari maistro Doymo depentor fiol de Marin Vuçchouich de Spalato e la mia sorela Stanciza. Questo sie (?) mio testamento e mia ultima uolunta e si uoyo e ordino che mie chomessari de legati soraditi fati per mi in dinari non possano esser constreti per li legatari in spatio de anni tre.

Actum, apertum et publicatum Spaleti inter ambas portas ciuitatis, presentibus ser Marco Petri et ser Comulo de Petracha testibus rogatis et aliis pluribus, ser Andrea Marci consiliario examinatore.

(in margine:) Testamentum magistri Antonii pictoris.

(Arhiv HAZU, II d 155, sv. V, Dominicum de Manfredis, fol. 8'-9)
(I. KUKULJEVIĆ, *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Zagreb, 1858–60., str. 368)

2.)

1449. 7. VIII – u Splitu. Slikar Dujam Vučković i Stančica Pribislavova Restinović podnose popis dobara pokojnog slikara Antuna Pribislavova Restinovića, sastavljen 28. srpnja. Dana 27. listopada iste godine Komul de Petracha i Filipa, udovica slikara Antuna Restinovića, kao skrbnici njegove malodobne kćeri Margarite, potvrđuju valjanost navedenog popisa dobara.

Die VII mensis augusti.

Magister Duymus pictor et Stanciza Pribislai Restinouich commissarii testamentarii olim magistri Antonii Pribislai pictoris de Spaletio scientes se teneri ad inuentarium faciendum de bonis commissarie dicti quondam magistri Antonii presentauerunt mihi Dominico de Manfredis notario et cancellario iurato comunis in presentia testium et examinatore infrascriptorum in folio uno carte inuentarium bonorum predictorum repertorum post mortem dicti quondam magistri Antonii tenoris et continentie prout in continetur videlicet: 1449 adi XXVIII luyo. Questo e lo inuentario deli beni de maistro Antonio pentor. Imprima chaxa in la qual habitaua. Item chassa una con chiaue do. Item I^o uarnazol biau de pano nuouo da dona non complido. Item I^a gonela de pano biau da dona varnida de botoni darzento indoradi. Item I^o uarnazuol de pano verde fornido con zenda. Item camise do da dona nuoue increspade. Item chussineli IIII fornidi con intemele e groppi nuoui. Item anchora chusinelli do fornidi e con le intemele lauorade de seda e doro nuoue. Item touaglie VIII dople nuoui. Item mantili do nuoui dopi da tauola. Item I^o mantil schieto dopio vsado. Item touaglioli IIII dopli nuoui lauoradi de bombaxo biau ali caui. Item poheruaze VIII nuoue dopie da dona. Item

fazoli VIII nuoui da dona lauoradi con seda. Item I^o fazuol da dona vsitado lauorado con seda. Item fazoleti VII nuoui lauoradi con seda et oro. Item fazuol uno da dona lauorada con seda nuouo. Item lenzoli do da leto de braza XXXVI in tuti do nuoui. Item I^o mantil da tauola dopio lauorado ai caui con bombaxo (dopio – prekriženo) biauo nuouo de brazi X. Item tella bianca bela braziorum XLIII. Item brazia 4 1/2 de fostagno nuouo. Item I^o fazuol da chao lauorado con seda de piu cholori. Item touaglioli III schieti nuoui. Item I^o chauazal fornido con intemela de fostagno uergado. Item touateli I^o da man vechio lauorado con seda. Item I^a centura da homo de seda de grana uarnida darzento. Item I^a zentura da dona de seda de grana uarnida darzento indorada. Item I^a centura grande da dona nuoua de seda de grana uarnida de arzento indorada nouizal. Item I^o anelo doro da bola. Item salieri do darzento lauoradi. Item choslieri cinque e pironi cinque darzento. Item I^o par de chortelini da dona con I^o piron darzento indorado e la uagina uarnida de arzento. Item I^o paro de stropoli de charmisin con le chode de seda. Item chassa I^a granda de talpon. Item I^a altra chassa nuoua. Item I^a uesta de pano negro a gomedo nuoua da homo fodra de puzoli. Item vna vesta de pano mosto ualiero nuoua a gomedo fodra de uolpi da homo. Item I^a uestizuola streta uechia fodra de agneline. Item I^o chapuzo negro de pano mezo frusto. Item I^o chapuzo pauonazo de grana nuouo. Item I^a mantilina de pano morelo frusta. Item I^o banchal de fiandra nuouo afigurado de braza XI. Item vno altro banchal de fiandra nuouo afigurado de braza 14. Item charpete do da leto nuoue lauorade de braza XXIII. Item tapedi do vsitadi. Item I^o leto de piuma con do cauazali. Item I^a choltra da leto destragada de tella biuaua fodra de tella rossa. Item vn stramazo da leto nuouo. Item I^a bereta negra fruada. Item chaue vni da fuoco grandi. Item I^a chaldiera grande. Item schiauine do, I^a nuoua e laltra frusta. Item I^a chasseleta chouerta con chuoro negro bassa con suo desegni da pentor. Item anchonete do, I^o Presepio e laltra la Nunciata. Item vna spada et I^o stocho uechio. Item I^a chortela uechia. Item I^o official uechio de Nostra Dona con altre orationes. Item I^o bacil grande turchescho vsitado. Item bacili III pizoli vsitadi. Item ramini do, I^o granda e un pizolo. Item chandelieri IIII° de laton vsitadi. Item I^o lanelo de quelli d'Alemagna. Item vn spedo de fero vechio. Item I^o paro de molete da rustir vechie. Item I^o par de molete da fuoco vechie. Item I^a saliera de peltre vechia. Item I^a ferseretta pizola vechia. Item chadene de fero da fuoco vechie. Item touarie do, I^a granda e laltra pizola. Item vna fersora vechia. Item gonela I^a de pano uerde frusta da dona. Item lenzoli III vechi. Item I^o mantelo de pano negro vsitado. Item chalatri X de lana bona non lauada. Item do (sechie da aqua – prekriženo) sege, I^a pizola laltra granda. Item vasseli IIII da vin et vn altro pizolo. Item do piateli de stagno senza piedi. Item scudele cinque de stagno, scudellini do de stagno, piadene III de stagno mezane. Item I^o sacho de lana. Item Ia vigna sul teren de pre Zorzi per la giesia a Bol. Item do pastini a Bol sul terre de le ghiesie de vretenorum XI. Item vn teren a Diladi de vretenorum VII o zercha. Item do camise. Item vno /vno/ capelo de pene de panno. Item vno ventolo da pararmoscha de pene de panno.

Que bona omnia Philippa vxor dicti quondam magistri Antonii dixit et confessa fuit habere penes se et in sua gubernatione, nomine filie sue et dicti quondam viri sui, (prout – prekriženo) et protestati fuerunt dicti comissarii se alia bona non reperisse et cetera. Actum et presentatum in domo habitacionis dicti quondam magistri Antonii, presentibus ser Matheo Pauli et Pasio de Intiuari habitatoribus Spaleti testibus habitis et rogatis, ser Antonio Stagni consiliario examinatore.

(in margine:) Inuentarium bonorum quondam magistri Antonii pictoris.

MCCCCXLVIII, die XXVII octobris. Ser Comulus de Petracha et supradicta Philippa (ta – prekriženo) vxor dicti quondam magistri Antonii pictoris, tanquam tutores dati et deputati per curiam Margarite filie pupille eiusdem quondam dicti magistri Antonii, ratificauerunt et approbauerunt dictum inuentarium bonorum eiusdem, qua bona dixit et confessus fuit ipsa Philippa habere penes se et in sua administratione, saluo IO pari linreaminis et vno zuparelo datis fratribus die obitus dicti quondam magistri Antonii pro anima sua. Actum in domo habitationis dicti olim Antonii, presentibus Paulo sartore et Nouaco Luce piscatore testibus vocatis et rogatis, ser Nicola Martincich examinatore.

(Arhiv HAZU, II d 155, sv. V, Dominicum de Manfredis, fol. 9–10)

3.)

1475. 29. V – u Splitu. Na zahtjev izvršitelja oporuke slikara Dujma Vučkovića, Deša, bivša žena njegovog sina Marinela, koja se, nakon što su Marinela zarobili Turci u prosincu 1473. godine te se ne zna je li živ ili mrtav, 25. svibnja 1475. udala za Jakomela Baloevića s Brača, podnosi popis dobara svog bivšeg muža koja pripadaju njihovom četirima kćerima i jednom sinu.

MCCCCCLXXV, indictione octaua, die uero uigesimonono mensis maii. Cum hoc sit quod dona Dessa uxor Marinelli pictoris qui ut fertur est in manibus Turcorum aut mortuus aut viuus, qui fuit captus in insula Scalimene, ente ipso cancellario rectoris dicti loci, se maritauerit die 25 huius mensis cum Iacomello Baloeuich de Bracia habitatore Sibenici, relictis filiabus quatuor et uno filio in domo et recesserit cum ipso nouo viro et iuerit Sibiricum, de mandato magnifici domini Nicolai Michael eximii utriusque doctoris, ad presens dignissimi comitis et capitanei Spalati, ad instantiam ser Baptiste de Augubio et ser Michaelis cimatoris commissariorum quondam Doimi patris dicti quondam Marinelli, factum est inuentarium bonorum que reperta sunt in domo, ut inferius continetur uulgari sermone qui Marinellus fuit captus in dicta insula de 1473 de mense decembris.

Prima una cassa de albedo in la qual sono desegni in carta bombaxina in peci piccoli e grandi cerca mille.

Item desegni de zesso grandi, piccoli, intriegi e roti numero peci cinquanta.

Item disegni quatro in telle.
Item in un altra cassa de albedo cum le infrascritte cose – prima peteni
quatro da tesser uechii.
Item bombaxo bianco e tento cer(c)a L 4.
Item do lire de trama bianca de lana.
Item vn fazuol da dona tristo.
Item una touaia streta e vn mantel tristissimi.
Vno pignolato non fornido bianco nouo.
Vno fazuol stiazado cum caui de seda uechio.
Braza noue de rassa bianca.
Manege de chamoca para 4 e vn paro de ueludo pizolado.
Vno fazoletto lauorado de seda e vna scatola.
Lira una de lin petenado.
Vna cassetina de meza spana de ramo.
Cinque cassette piccole de cipresso.
Do botoni darzento indoradi e uno de cristallo e quatro peceti darzento, do
axole et uno ago darzento.
Seda rossa e bianca L 1.
Cordello rosso de seda da cauo dorada.
Do fazuoli tristi da cauo.
Vno coffano grandio depento.
Vna capa uerde uechia de pano.
Vna gonella rossa tuta strazata.
Vna gonella uerde uechia.
Camisa una tuta inbratada.
Fostagno vno uechio tristo da dona.
Vna cortina azura uechia cum fioroni doro.
Fere do da cortina.
Linzolo uno de quatro telle cuside cum seda rossa.
Carpeta una di leto uechia de piu colori.
Tre bancali uechi frusti e roti del paexe.
Vno tapedo uechio.
Vna tella rossa fruata da coltra.
Leto uno cum do cauezali e do cussinelli, et uno de seda rossa fruado.
Vnaltro leto cum do cauezali e do cussineli.
Vna piadena e tre scudelle de peltre e vn scudelin.
Do fazuoli da di abianchizar a vulada et uno suxo uno subio.
Vna ancona dorada e uno sechieleto da aqua santa.
Vno ramin e vno candilir.
Spade cinque triste senza uazine.
Vna cassetta da tegnir disegni.

*Vna credenza intaiata et una taza de peltre.
Ancona una granda indorada.
Vna anconeta piccola cum un Crucifixio e Nostra Dona.
Figura de San Bernardino suxo una tauoletta.
Do figure de Nostra Dona in do telle.
Vna cassa de talpon piccola uechia.
Quaderneti 32 longi e liberi de raxon 6 grandi.
Quaderni 13 de diuersi experimenti.
Vno libro in vulgar couerto in tauole.
Coffaneto vno soto el grandio.
Casse tre de talpon e para 2 de scartaci.
Vno teller cum tella stopa (?).
Molinello uno e vna banca cum 4 pie.
Item unaltra banca cum tre pie.
Pignolado uno de stopa.
Scartaci para 2.
Vn mantil tristo uechio.
Calderie tre, do bone e vna rota.
Vn sechio roto.
Do lauori roti e do fersore.
Cuogome 2, de le qual una e rota.
Lambico vno, vn spedo.
Candilier cum tre pie.
Bacili 3, un roto e do sani.
Vna conca de rame.
Vno spedo, do uarie e vn mortar.
Gradella vna tonda e vn rapegon.
Vna barbuda.
Vn brazal e mezo.
Vna spinaza e cinque piteri roti.
Casson uno da farina.
Vna chuna.
Casson uno pien de intaii de legno.
Vna cassa uechia rota.
Vn altro coffano de intaii de legno.
Tre balestre.
Vna incona granda designada de San Zorzi.
Piera vna cum cinque homeni intaiadi.
Tre banchi de ancone e vna ancona non depenta.
Vna piera de marmoro da colori e tre altre.
Porfido vno grandio da colori.*

Paro vno de candelieri intaiadi per gresia.

Do cadene da fuogo.

Vna Santa Barbara intaiada in tauola.

Vno tino da mosco e do tinaci piccoli.

Vasseli 4.

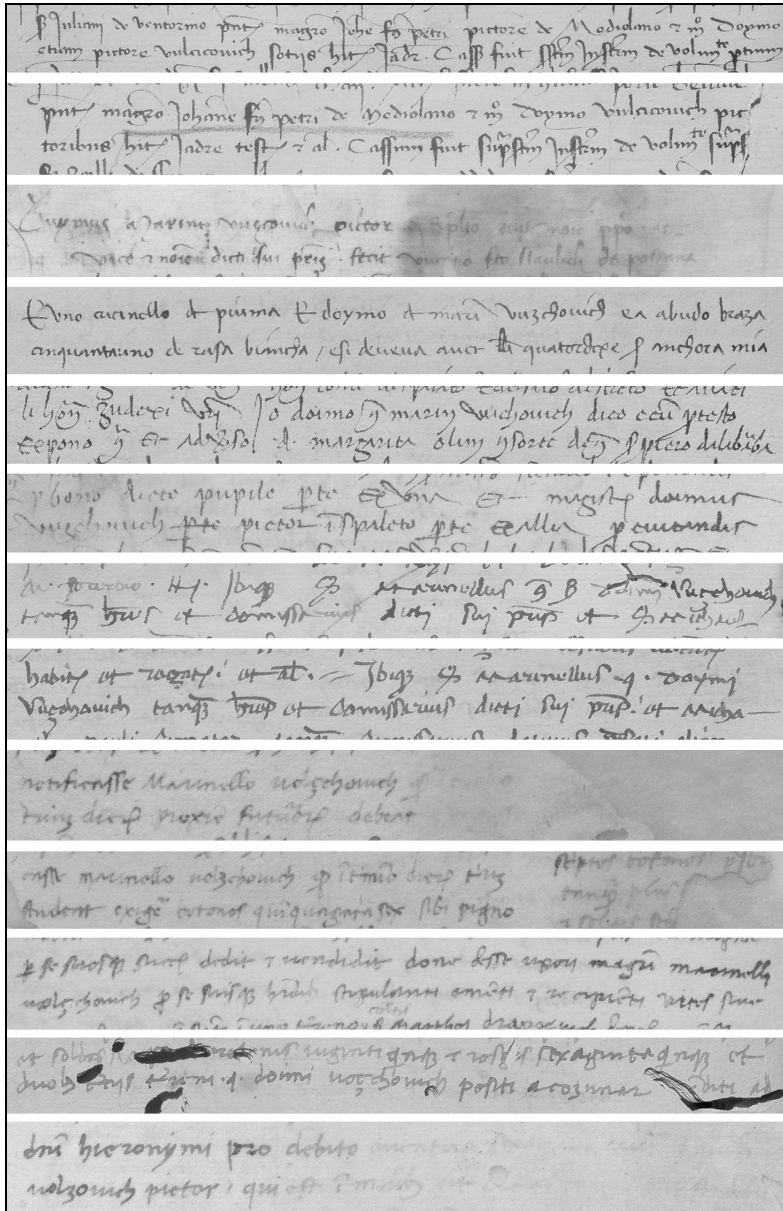
Vna sechia da aqua.

Vn banco uechio serado.

(in margine:) Inuentarium bonorum Marinelli pictoris.

(DAZd, SSA, kut. 13, sv. 30/1, fol. 505–506')

(J. BELAMARIĆ, Nove potvrde za Dujma Vuškovića, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 36, Split, 1996., str. 38–40)

Slika 1. Dokumenti u kojima je zapisano prezime Dujma i Marinela Vučkovića.

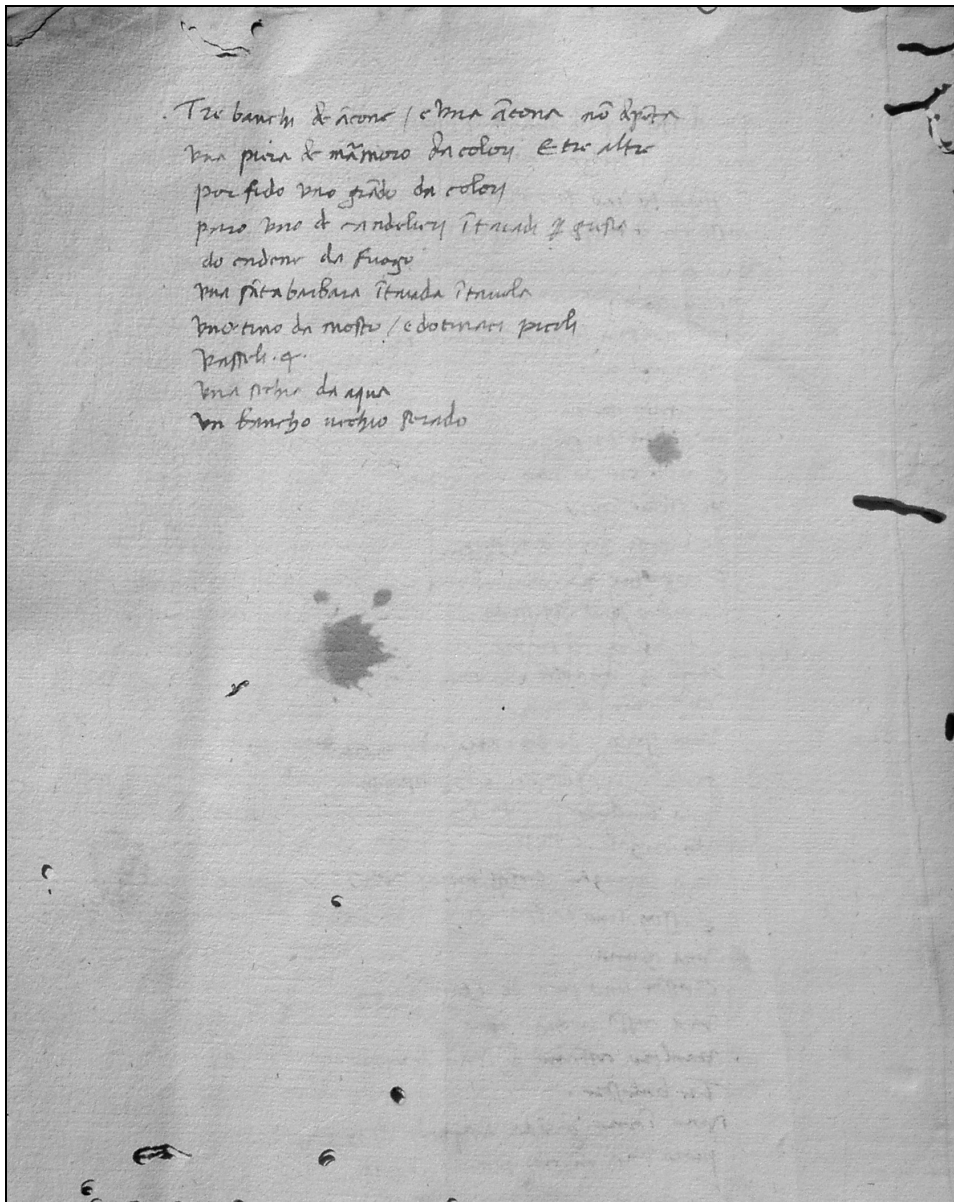
Vna cipa uode uebia e primo.
Vna gonella rossa tutta fringata
Vna gonella uode uebia
Cassa una tutta ribatada
Eo strano uno uebio e zuffo da don
Vna cassina igua uebia cu fiorom doro.
foca da castano
lungolo uno de quattro tolle cuside cu pda rossa
Carpata una delito uebia e piu coloy
Tra biamali uebi frusti e zoti del pargo
Vno tapeto uode
Vna tolia rossa frusta da coltra
Loto uno cu de camizali e de cassinelli / et uno de feda rossa frusta.
Vnaltro loto cu de camizali e de cassinelli
Vna pindona otre pindello de paltre / e de fradellu
de figur di abinchigaz aoulada et uno pigo uno rubio.
Vna sigora dorida e uno scubulito da aqua santa
Vno zinn e vno candeluz
Spade amp tutte senza usure
Vna cassina da tignu de stign
Vna cordona ribatada / et una toia de paltre
ancora una grada ribatada
Vna riboneta puola cu un ornaffico e nostradom
Figura e pny de ant dano pigo una trasolota
de figur de nostra dona rda toli
Vno pome de uau. cu uno nappo d'antio
Vno pazo de petru di stope. ma forse
bunidoz de bunio. io e d'ati. q.
Vna cipa e talpo puola uebia
quadranta ze long e l'ha de rugo. 6 gradi
otto

Sl. 2 b. Popis dobara Marinela Vučkovića.

506

quadrant .13. de d'ours appuisti
vno libro i bulgare conueto itruale
Coffineto vno pto al grande
casse tu de tulpor / Epus e de scintari
Vno tallez cu talle rigo
yeluollo uno e iona biron cu e pu
Minaltra biron cu tu pie
pignolado uno de stua
Sontuoi pira e
vno matal tusto rudio
e d'ella tu de bone e bna zora
vno stuo zora
do luno zora e do fozbra
Cuogomo e de lual una cosa
Lumbro vno by stado
e andela cu tu pie
bati .3. my zora e do stuy
vna cosa de zano
vno stado / do ~~stua~~ e by marte
gralla vna tonda / e by rigoz
vna baidada
by beral e migo
vna spruga e by pitry zora
casson uno de furo
vna chuna
Casson uno pira de stuy de logru
vna cassi uogru zora
vna ltra coffino de stuy de logru
Tu bali-stu.
vna ferra grida de pignada de my zora
pura vna cu cays biron itruale

Sl. 2 c. Popis dobara Marinela Vučkovića.

Sl. 2 d. Popis dobara Marinela Vučkovića.

Emil HILJE: TWO LISTING OF THE ASSETS OF 15th CENTURY
PAINTERS FROM SPLIT

Summary

The archival material relating to painting in Split during the 15th century is still not sufficiently known. The publication of the listings of assets of two painters from Split – Antun Pribislava Rastinović and Marinel Dujmov Vučković – supplemented by other archival information pertaining to their lives and their activities has as its purpose the reconstruction of their biographies, the conditions in which they worked but also the complexity of the relations within the social community, the connections between the masters of the same profession, the movement of people, goods and ideas within the broader circumference of the Adriatic coast. Although we are dealing with two painters whose possibly preserved works have not as of now been recognized, the data concerning their connections with prominent Dalmatian artists but also with the Padua artistic circles reveal their role in the artistic events in Dalmatia around the middle of the 15th century.

Basically Antun Restinović was a modest provincial painter who approached his work as if it were any other craft. However, evidence of his activities in Split, Šibenik and Zadar as well as his cooperation with the prominent Dalmatian painter Dujmo Marinov Vučković points to the fact that he must have been a skillful painter who enjoyed a certain amount of renown. Sadly he died relatively young so that he failed to leave behind a more significant opus.

Marinelo Vučković, the son of Restinović's associate Dujmo, was a wholly distinct personality within the framework of the Dalmatian artistic circles of the 15th century. Although he was an educated painter and the son of a prominent painter it appears that he hardly worked within his craft. However, instead of this he developed an authentic collector's passion, collecting primarily drawings but other artistic works as well. In doing so he came into contact with some of the most prominent artists of his time such as Jurj Dalmatinac, Nikola Vladanov, Juraj Čulinović and Francesco Squarcione. The listing of assets that was made after his death, which reveals an entire artistic collection with over a thousand various drawings, provides unique testimony to the artistic culture of the second half of the 15th century in Dalmatia.

Key words: painters from Split, 15th century, assets.

